Választunk 1967

Kéziratként

Kiadja:
A MAGYAR NÉPHADSEREG KÖZPONTI KLUBJA
MÓDSZERTANI OSZTÁLY
1967

A Módszertani Tájékoztató kidolgozásában részt vettek

DEBRECENI TIBOR
D. KÓSA VILMA
GAZSÓ PÁL
MITRU IBOLYA
MOLNÁR OTTÓ
GYŐRY CSABA
NYILAS ANDRÁS

Szerkesztette
KOVÁCS KÁROLY őrnagy
és
SZALAI TIBOR

A szedést és nyomást
az MNKK nyomdája végezte
1967. I. – 417 – 2500 db

Ember, szabadság és demokrácia – egymáshoz közelálló, a valóság által összekapcsolt fogalmak. Az emberi létnek nélkülözhetetlen feltétele a szabadság, a demokrácia, amely meghatározza az ember tetteit, alkotó kedvét, munkáját, társaihoz és a társadalomhoz való viszonyát.

Különös jelentőséget ad e fogalmak összetartozásának napjainkban az a tény, hogy népünk nagy esemény, a tanácstagi és országgyűlési választások előtt áll. A néphatalom szerveinek megválasztása komoly és felelősségteljes előkészítést és lebonyolítást kíván. Ebben részt vállalni, ezt segíteni, nemes és felemelő feladatot jelent, amihez a Módszertani Osztály javaslataival és tanácsaival szeretne hozzájárulni.

VÁCI MIHÁLY:

Szabadság! Tégy gazdaggá minket!

A Duna–Tisza ezüst szalagján
szívünk fölött egy amulett-ország.

A téli tájon didergő faluk
az ingem alá bújnak melegedni.
Egy-egy tanyára lelve felzokognak
az ifjúság előázsiai dalai.

Meztelen szívvel érzem még a bundák
durva szerelmét, – dédelgető melegét.
A világrahozó szegénység
anyai ölét még áldva emlegetem.
De nem akarok meghatódni többé!
Levetkezem a lélek szűrhímzéseit,
s a gondolat kalotaszegi
kacskaringóit magamról lefejtem.

Európába értünk végre
a népvándorlás kétezer éve után!
S az értelmes erő lánctalpas traktorával
szaggatnám fel gyorsabban ezt a tájat:
– tünjön el a falvak borzassága és
a tanyák sündisznó-szuszogása.

Hogy gyűlölöm már
amit még annyira szeretek!
– a szegénység megáldott ereklyéit,
a befogott tehénkék kajla bánatát,
a zsugoriság nyávogó imáit,
a pislogó szemekben
a babonák ragályos trachomáját.

Lassan széled a vert történelem.

Segítségedért hangosan kiáltok –
szabadság! – Tégy gazdaggá minket!
Gazdagság! Térdelj ide mellénk
az Alföld szőnyegére, bibelődj velünk.
Neked csak játék, móka és ajándék,
– mi meg itt gürcölünk kis makettjaidért!
Építőköveidből rakd ki álmainkat.
Rakogass palotákat, mintha dominóznál.
Hol mutató ujjal a porba rajzolsz:
csatorna kéklik, – hát tirkálgass e tájra.
Ujjaidat mártsd a homokba – megfogannak,
s szőlőgyökerekkel szorítsd magadhoz a hazát
Szabolcsnak vegyél fémépítődobozt.
Adj a parasztnak a boci helyett
mú-t bőgő gépet, mely szeliden követi.
Adj neki felhúzós kis gyárakat.
Melléjük térdel és szinte játszogatva
zümmögteti a buzgólkodó ipart.
Meglátod – így majd elfelejti
a hóna alá bújó kiscsikókat.

Szabadság! Tégy gazdaggá minket!
Gazdagság! Tárd ki szárnyainkat!
Bogárka nép voltunk – csak kaparásztuk
létünk dobozának fedelét.

Az emberiség tavasza virágzik.
– Sürögve, zsongva beporozni
virágait
miránk is vár a sor,
hogy kaptárunkba gyűljön
az egyenlő sejtekbe osztott,
illatozó nemzeti jólét.

KIVONAT

1966. évi III. törvény az országgyűlési képviselők és a tanácstagok választásáról*

Az országgyűlési képviselők és a tanácstagok megválasztását az Országgyűlés az Alkotmány IX. fejezetében foglalt alapelveknek megfelelően, az alábbiakban szabályozza:

I. FEJEZET
A választás alapelvei

1. §. (1) Az országgyűlési képviselőket, továbbá a fővárosi, a megyei, a megyei jogú városi, a járási, a városi, a városi (fővárosi) kerületi és a községi tanácsok tagjait a választópolgárok általános, egyenlő és közvetlen választójog alapján, titkos szavazással, négy évre választják.

(3) A megválasztott országgyűlési képviselők és tanácstagok kötelesek választóiknak működésükről rendszeresen beszámolni; a választópolgárok az országgyűlési képviselőt, illetőleg a tanácstagot visszahívhatják.

2. §. (1) Választójoga van minden nagykorú magyar állampolgárnak.

(2) Nincs választójoga annak, aki:

a) a közügyektől, illetőleg a választójog gyakorlásától eltiltó ítélet hatálya alatt áll;

b) szabadságvesztés büntetését tölti, vagy előzetes letartóztatásban van;

c) rendőri felügyelet alatt van;

d) elmebeteg, tekintet nélkül arra, hogy gondnokság alatt áll vagy sem.

(3) A választásokon minden szavazásra jogosult állampolgárnak egy szavazata van. Minden szavazt egyenlő.

(4) Országgyűlési képviselővé, illetőleg tanácstaggá mindenki megválasztható, akinek választójoga van.

II. FEJEZET
A választók névjegyzéke

3. §. (1) A választójogosult állampolgárokról az országgyűlési képviselők és a tanácstagok általános választása előtt névjegyzéket kell készíteni.

(3) A választók névjegyzékébe fel kell venni minden magyar állampolgárt, aki nagykorú vagy nagykorúságát a névjegyzék összeállításának évében eléri, ha a névjegyzék összeállításának idején állandó lakóhelye az illető tanács működési területén van.

4. §. (2) A fegyveres erők, fegyveres testületek és rendészeti szervek laktanyában elhelyezett választójogosult tagjainak névjegyzékét az illetékes parancsnokságok állítják össze.

6. §. (3) A választók ideiglenes névjegyzékét a tanács végrehajtó bizottságának hivatali helyiségében legalább három napra közszemlére kell tenni. Városok belterületén a névjegyzék megfelelő részét a házakban is ki kell függeszteni.

7. §. (1) Az ideiglenes névjegyzékből történt törvényellenes kihagyás miatt a kihagyott személy, a névjegyzékbe történt törvényellenes felvétel miatt pedig bárki kifogással élhet.

(2) A kifogást a választók ideiglenes névjegyzékének közszemlére tételétől

---

* A törvény teljes szövege megtalálható: Magyar Közlöny. 71. szám. Budapest, 1966. november 18., péntek.

számított nyolc napon belül a tanács végrehajtó bizottságánál kell írásban vagy szóban bejelenteni.

10. §. A választók ideiglenes névjegyzéke, valamint a pótnévjegyzék és a járásbíróságnak a kifogások elbírálására vonatkozó határozatai alapján elkészített végleges névjegyzéket az illetékes tanács végrehajtó bizottsága tizenöt nappal a választás előtt három napra ugyanúgy közszemlére teszi, mint a választók ideiglenes névjegyzékét (6. §).

III. FEJEZET

Választókerületek

12. §. (1) Az országgyűlési választókerületek számát, területét és székhelyét a Népköztársaság Elnöki Tanácsa állapítja meg.

(2) *Az országgyűlési választókerületek* számának és területének megállapításánál az alábbiak az irányadók:

a) mintegy 30 000 lakos választ egy képviselőt;

IV. FEJEZET

Választási elnökségek

16. §. A választások lebonyolítására és törvényességének biztosítására az általános választás napja előtt legalább harminc nappal az Országgyűlés, illetőleg a tanácsok megbízatásának idejére Országos Választási Elnökséget, a fővárosban, valamennyi megyében, megyei jogú városban, járásban, városban, városi (fővárosi) kerületben és községben pedig választási elnökséget kell alakítani. Közös tanácsú községekben közös községi választási elnökség alakul.

17. §. (1) Az Országos Választási Elnökség tagjait a Hazafias Népfront Országos Tanácsának Elnöksége jelöli ki.

(2) Az Országos Választási Elnökség tagjainak kijelölését a Népköztársaság Elnöki Tanácsa erősíti meg; tagjai a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke előtt esküt tesznek.

(4) Az Országos Választási Elnökség az ország egész területén:

a) őrködik a választások törvényessége felett;

b) felügyeletet gyakorol a választási elnökségek és az országgyűlési választókerületi bizottságok munkája felett;

c) elfogadja és nyilvántartja az országgyűlési képviselőjelölteket;

d) dönt az országgyűlési választókerületi bizottságok működésével kapcsolatos kifogásokról;

e) közhírré teszi a választás országos eredményét;

f) pótválasztást tűz ki abban az esetben, ha az országgyűlési választókerületben a választójogosultaknak a fele vagy annál kevesebb szavazott le, illetőleg, ha a jelölt az érvényes szavazatoknak a felét kapta, vagy ennél kevesebb érvényes szavazatot kapott.

18. §. (1) A fővárosi, megyei, megyei jogú városi, járási, városi, városi (fővárosi) kerületi és községi választási elnökségek (a továbbiakban: választási elnökség) tagjait a Hazafias Népfront helyi bizottsága jelöli ki.

(2) A választási elnökségek tagjainak kijelölését az illetékes tanács végrehajtó bizottsága erősíti meg; az elnökség tagjai a tanács végrehajtó bizottságának elnöke előtt esküt tesznek.

(4) A választási elnökség a működési területén:

a) őrködik a választások törvényessége felett;

b) megalakítja a szavazatszedő bizottságokat;

c) felügyeletet gyakorol a tanácsi választókerületi bizottságok munkája felett;

d) dönt a tanácsi választókerületi bizottságok működésével kapcsolatos kifogásokról;

e) dönt a szavazatszedő bizottságnak, a szavazás tartama alatt tett intézkedésével kapcsolatos kifogásokról:

f) közzéteszi a fővárosi, a megyei, a megyei jogú városi választási elnökség az országgyűlési választókerületek jelöltjeinek nevét, továbbá az illetékes választási elnökség az egyes tanácsi választókerületek jelöltjeinek nevét; gondoskodik a választási hirdetmények elkészítéséről és közzétételéről, továbbá a szavazólapokon az elfogadott jelölt nevének feltüntetéséről;

g) ellenőrzi és nyilvántartja a tanácsi választókerületek választási eredményeit;

h) megállapítja a tanácsi választások összesített eredményét;

i) pótválasztást tűz ki abban az esetben, ha a tanácsi választókerületben a választójogosultaknak a fele vagy annál kevesebb szavazott le, illetőleg, ha a jelölt az érvényes szavazatoknak a felét kapta, vagy ennél kevesebb érvényes szavazatot kapott.

V. FEJEZET

Választókerületi bizottságok

20. §. Minden országgyűlési és tanácsi választókerületben a választások levezetésére legalább harminc nappal az általános választás előtt az Országgyűlés, illetőleg a tanácsok megbízatásának idejére választókerületi bizottságot kell alakítani.

21. §. (4) Az országgyűlési választókerületi bizottság a működési területén:

– nyilvántartásba veszi az Országos Választási Elnökség által elfogadott képviselőjelöltet (jelölteket);

– elbírálja azokat a kifogásokat, amelyeket a szavazatszedő bizottságoknak a szavazási eredmény megállapításával kapcsolatos határozata ellen bejelentettek;

– megállapítja az országgyűlési választókerület választási eredményét;

– kiadja a megválasztott országgyűlési képviselőknek a megbízólevelet;

– összehívja a választók nyilvános gyülését (gyűléseit) az országgyűlési képviselő visszahívására irányuló javaslat megvitatása érdekében [58. §. (1) bekezdés].

22. §. (5) A tanácsi választókerületi bizottság működési területén:

– nyilvántartásba veszi a Hazafias Népfront helyi bizottsága által bejelentett jelöltet (jelölteket);

– dönt a jelölt (jelöltek) elfogadásáról;

– elbírálja azokat a kifogásokat amelyeket a szavazatszedő bizottságoknak a szavazási eredmény megállapításával kapcsolatos határozata ellen bejelentettek;

– megállapítja az illető választókerületben a választás eredményét;

– kiadja a megválasztott tanácstagnak a megbízólevelet.

VI. FEJEZET

Szavazókörök, szavazatszedő bizottságok

24. §. (1) A választás napja előtt legalább negyven nappal minden városban, városi (fővárosi) kerületben, illetőleg községben szavazóköröket kell alakítani.

25. §. A választók ugyanabban a szavazókörben szavaznak az országgyűlési képviselőjelöltre és a különböző fokú tanácsokba jelölt személyekre.

26. §. (1) A szavazás lebonyolítására legalább tíz nappal a választás napja előtt szavazókörönként szavazatszedő bizottságot kell alakítani.

27. §. (2) A szavazatszedő bizottság a működési területén:

– átveszi a szavazáshoz szükséges nyomtatványokat;

– levezeti a szavazást;

– gondoskodik a szavazás lebonyolításának törvényességéről és zavartalanságáról;

– megállapítja a szavazókörben a választókerületek szavazási eredményét;

– továbbítja a szavazási jegyzőkönyvet az országgyűlési és a különböző fokú tanácsi választókerületi bizottságokhoz.

VII. FEJEZET

A jelölés

28. §. (1) Az országgyűlési képviselők és a tanácstagok választását jelölés előzi meg. A jelölés választókerületenként történik.

(2) Egy választókerületben egy vagy több személy jelölhető.

29. §. (1) A jelöltekre a választópolgároknak a lakóterületeken, továbbá az üzemekben, vállalatoknál, termelőszövetkezetekben, állami gazdaságokban, a hivatalokban és intézményekben, valamint a fegyveres erőknél, fegyveres testületeknél és rendészeti szerveknél tartott gyűlései tesznek javaslatot; a gyűléseket a Hazafias Népfront helyi bizottságai a választási elnökségek és a választókerületi bizottságok közreműködésével szervezik.

30. §. (1) Az országgyűlési képviselőjelöltre (jelöltekre) a Hazafias Népfront megyei (fővárosi) bizottsága a gyűlések által előterjesztett személyek közül tesz javaslatot, és a jelöltek névsorát a választás napja előtt legalább húsz nappal megküldi a Hazafias Népfront Országos Tanácsa Elnökségének. Több jelölt esetén a Hazafias Népfront megyei (fővárosi) bizottsága foglal állást a jelöltek sorrendje tekintetében is.

31. §. (1) A gyűlések által tanácstagjelöltnek javasolt személyek közül a Hazafias Népfront helyi bizottsága legalább húsz nappal a választás napja előtt – nyilvántartás céljából – jelöltjét (jelöltjeit) bejelenti a megfelelő fokú tanácsi választókerületi bizottsághoz. Több jelölt esetén a Hazafias Népfront helyi bizottsága foglal állást a jelöltek sorrendje tekintetében is.

32. §. (1) Ugyanazt a személyt a Hazafias Népfront illetékes bizottsága csak egy országgyűlési választókerületben, illetőleg egy azonos fokú tanácsi választókerületben jelölheti.

VIII. FEJEZET

A választás kitűzése és a szavazás

33. §. Az országgyűlési képviselők és a tanácstagok általános választását a Népköztársaság Elnöki Tanácsa legalább negyvenöt nappal a választás előtt munkaszüneti napra tűzi ki.

34. §. A választás napját megelőző nap 12. órájától a választást követő nap 12. órájáig szeszes italt árusítani vagy más módon forgalomba hozni tilos.

36. §. A szavazás szavazókörönként történik, és a választás napján 7 órától 20 óráig tart. A szavazatszedő bizottság a szavazást 20 óra előtt befejezettnek nyilváníthatja, ha a névjegyzékbe felvett valamennyi választó szavazott. A szavazás befejezésének idejét a szavazatszedő bizottság kivételesen legfeljebb két órával meghosszabbíthatja.

38. §. (1) A szavazás napján a szavazóhelyiségben és a szavazóhelyiség környékén a rend fenntartásáért a szavazatszedő bizottság elnöke felelős.

(2) A szavazatszedő bizottság elnökének a rend fenntartására vonatkozó rendelkezései mindenkire kötelezőek.

(3) A szavazás ideje alatt a szavazóhelyiségben választási agitációt kifejteni nem szabad.

40. §. (1) A választók érkezésük sorrendjében szavaznak. Szavazhat mindenki, aki az illető választókerületben a választók névjegyzékében, illetőleg pótnévjegyzékében szerepel.

(3) A szavazás a szavazófülkében történik. Ezután a szavazó az elhatározását tartalmazó szavazólapokat a szavazatszedő bizottság előtt az urnába helyezi.

(4) A szavazás ideje alatt a szavazón kívül a szavazófülkében senki sem tartózkodhat.

(5) Az a szavazó, aki írni-olvasni nem tud, vagy akit testi fogyatékossága akadályoz a szavazásban, más választójogosult segítségét veheti igénybe. A szavazatszedő bizottságnak legalább két tagja a lakásukon fekvő betegeket szavazásuk elősegítése céljából urnával felkeresheti; a szavazás titkosságát ebben az esetben is biztosítani kell.

41. §. (1) A szavazatszedő bizottság visszautasítja azt a választót, aki személyazonosságát megfelelően igazolni nem tudja. A visszautasítottakról a bizottság elnöke jegyzéket vezet, amelyen feltünteti a visszautasítottnak a választók névjegyzékében, pótnévjegyzékében foglalt sorszámát és az igazolás elégtelenségének adatait.

(2) A visszautasított választónak joga van a szavazás lezárása előtt személyazonosságát igazolni és szavazni.

42. §. A szavazatszedő bizottságnak a szavazás ideje alatt hozott határozata és intézkedése ellen a városi, városi (fővárosi) kerületi, illetőleg a községi választási elnökséghez, a szavazás eredményének megállapításával kapcsolatos határozata ellen pedig az illetékes választókerületi bizottsághoz kifogással lehet élni. A kifogás tárgyában az elnökség, illetőleg a bizottság haladéktalanul határoz.

IX. FEJEZET
A szavazatok összeszámlálása

44. §. (1) A szavazás lezárása után a szavazatszedő bizottság felbontja az urnákat és összeszámlálja a szavazatokat.

46. §. (1) Érvénytelen az a szavazat, amelyet nem a hivatalos szavazólapon adtak le.

(2) A jelöltre szavazni a szavazólapon nevének meghagyásával, a jelölt ellen szavazni pedig nevének áthúzásával lehet.

(3) Nem érinti a szavazat érvényességét az, ha a szavazólapon több jelölt nevét hagyták meg. Ebben az esetben a szavazat a szavazólapon sorrendben első helyen meghagyott jelöltre leadott szavazatnak számít.

(4) A szavazólapokra a szavazó által írt bármilyen szöveget a szavazatok összeszámlálásánál a szavazat érvényessége szempontjából figyelmen kívül kell hagyni.

X. FEJEZET
A választás eredményének megállapítása

49. §. (1) A választókerületi bizottság a szavazatszedő bizottságok által megküldött jegyzőkönyvek alapján megállapítja a választókerület választási eredményét.

50. §. (3) Ha a választókerületben az összes választójogosultaknak több mint a fele leszavazott, a választókerület megválasztott országgyűlési képviselője, illetőleg tanácstagja az a jelölt, aki az összes érvényes szavazatnak több mint a felét megkapta.

52. §. (3) Az egyes országgyűlési választókerületekben lefolytatott választások érvényességéről – panasz esetén – az Országgyűlés határoz.

XI. FEJEZET
Pótválasztás és új választás

54. §. (1) Ha valamely választókerületben a választójogosultak közül kevesebb szavazott le, mint a választójogosultak fele, vagy a jelölt, illetőleg egyik jelölt sem kapott az érvényes szavazatok felénél több szavazatot, az illetékes választási elnökség pótválasztást tűz ki, amelyet az első választástól számított tizenöt napon belül meg kell tartani. Ebben az esetben új jelöltet (jelölteket) is lehet állítani.

55. §. (1) Ha valamely országgyűlési képviselő, illetőleg tanácstag helye megüresedik, az Országgyűlés, illetőleg a tanács megbizatásának idejére új képviselőt, tanácstagot kell választani.

Az új választást országgyűlési képviselő, továbbá a fővárosi, a megyei vagy a megyei jogú városi tanács tagja helyének megüresedése esetén a Népköztársaság Elnöki Tanácsa, egyéb tanácstag helyének megüresedése esetén a közvetlen felettes tanács tűz ki.

XII. FEJEZET

Az országgyűlési képviselő és a tanácstag megbízatásának megszűnése

57. §. (1) Az országgyűlési képviselő, illetőleg a tanácstag megbízatása megszűnik:

a) az Országgyűlés, illetőleg a tanács megbízatásának lejártával, vagy feloszlatásának kimondásával;

b) az összeférhetetlenség kimondásával;

c) visszahívással;

d) lemondással;

e) a választójog elvesztésével és

f) a képviselő, illetőleg a tanácstag halálával.

(2) A tanácstag megbízatása megszűnhet a tanácstagnak az igazgatási terület megváltoztatása folytán történt megszüntetésével is.

58. §. (1) A választókerület választói nak döntése alapján az országgyűlési képviselő, illetőleg a tanácstag, amennyiben megbízatásának valamilyen oknál fogva nem tud eleget tenni, vagy arra méltatlanná vált, visszahívható.

59. §. (1) A visszahívásról a választók nyilvános gyűlésen (gyűléseken) nyílt szavazással döntenek. A gyűlést országgyűlési képviselő esetén az országgyűlési választókerületi bizottság, tanácstag esetén pedig az illetékes tanács hívja össze.

(3) A visszahíváshoz a választókerület választói legalább felének jelenléte és a jelenlevő választók több mint a felének szavazata szükséges.

XIII. FEJEZET

Vegyes rendelkezések

60. §. (1) Az Országgyűlés és a tanácsok megbízatása az országgyűlési képviselőnek, illetőleg a tanácstagoknak a megválasztásától számított négy évre szól.

(2) Ha az Országgyűlés, illetőleg a tanácsok megbízatásának ideje lejár, a megbízatás lejártától számított három hónapon belül új választást kell tartani.

62. §. (1) A választási elnökségek, a választókerületi és a szavazatszedő bizottságok működésük tartama alatt hatóságoknak, tagjaik, valamint az összeíróbiztosok hivatalos személyeknek minősülnek.

(2) A választási elnökségnek, a választókerületi és a szavazatszedő bizottságnak csak az lehet a tagja, akinek választójoga van.

63. §. (4) A választással kapcsolatos minden dologi és személyi kiadás az államot terheli.

64. §. (1) A választás rendje elleni bűntettre a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény (Btk) 143. §-a irányadó.

(2) Aki a választás idejére megállapított tilalom ellenére szeszes italt árusít vagy más módon forgalomba hoz, szabálysértés miatt háromezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

XIV. FEJEZET

Hatálybalépés

65. §. (1) Ez a torvény kihirdetése napján lép hatályba; végrehajtásáról a Minisztertanács gondoskodik.

Dobi István s. k.,
a Népkoztársaság
Elnöki Tanácsának
elnöke

Kiss Károly s. k.,
a Népkoztársaság
Elnöki Tanácsának
titkára

A SZOCIALISTA DEMOKRATIZMUSRÓL — *VÁLASZTÁSOKRÓL*

Beszélgetésvázlat

Az Országgyűlés 1966. november 11-i ülése elfogadta az új választójogi törvényt. Az 1967. január elsején megjelent közlemény pedig hírül adta, hogy Népköztársaságunk Elnöki Tanácsa az Alkotmány rendelkezéseinek értelmében 1967. március 19-re kitűzte az országgyűlési képviselők és a tanácstagok általános választását.

A választás, szocializmust építő hazánk életében jelentős társadalmi esemény. Azon túl, hogy népünk megválasztja képviselőit a különböző államhatalmi szervekben, a választások módot és lehetőséget adnak arra is, hogy széleskörű eszmecserét folytassunk állami életünkről, annak jellegéről, társadalmunk, népünk előtt álló feladatainkról. Ebben az időszakban ez annál is inkább fontos, mivel a közelmúltban ért véget pártunk IX. Kongresszusa. A kongresszusi határozatok iránymutató gondolatainak széleskörű ismertetése, egyben a választások előkészítését is jelentik.

A választásokkal összefüggően alkalmunk nyílik arra is, hogy katonafiataljainkkal, tiszthelyetteseinkkel és tisztjeinkkel folytatott beszélgetések során feleletet adjunk néhány időszerű kérdésre.

Mi a demokrácia?

A szó eredetét tekintve görög – a legjobb magyar megfelelője *népuralom*, azaz a társadalom politikai szervezetének az a formája, amely hivatalosan hirdeti, hogy a hatalom a népé, hogy minden állampolgár szabad és egyenlő jogokat élvez. A demokrácia tehát az államok berendezkedésének egyik formája.

Amióta a társadalom osztályokra szakadt és létrejött az állam – az uralmon lévő osztályok érdekeit védő és akaratát megvalósító szervezet. *A demokrácia és a diktatúra mindig együtt jelentkezik, mégpedig az uralmon lévő osztály oldalán,* amely céljainak megfelelően egyrészt gyakorolja a diktatúrát az elnyomott osztályok felett, másrészt él a demokráciának számára nyújtott lehetőségeivel. Tehát, az uralmon lévő osztály demokráciája mindenkor együtt jár a többi osztályok elnyomásával.

A burzsoázia propagandistái a legnagyobb ködösítést éppen az államhatalom, elsősorban a demokrácia és a diktatúra kérdéseinek elferdítésével, eltorzításával végzik. Miért? A munkásoknak ahhoz, hogy megszabaduljanak a tőkés kizsákmányolástól, a legfontosabb teendőjük a burzsoá államgépezet szétzúzása, a hatalom megszerzése. A burzsoázia filozófusai és politikusai a munkások gondolkodását éppen ezért igyekeznek e kérdésekben a legjobban a tőkésosztály érdekeinek megfelelően befolyásolni. Minden eszközzel hirdetik, hogy államuk szervezete demokratikus, annak minden polgára szabad és egyenjogú.

Lenin leleplezve a burzsoázia propagandistáit, kristálytisztán fogalmazott a demokrácia és a diktatúra viszonyával kapcsolatban: *a lényeg az, hogy kinek a számára létezik demokrácia, és kinek a számára van diktatúra egy államrendszeren belül.*

„... a kapitalista társadalomban ... csak a gazdagok, csak a kisebbség számára van demokrácia. A proletáriátus diktatúrája, a kommunizmusba való átmenet időszaka adja majd először a demokráciát a nép, a többség számára és egyben a szükséges elnyomást a kisebbség, a kizsákmányolók számára"–, mondja Lenin.

A nyugati propaganda szervek ma is nagyon élénken reklámozzák a „nyugati életformát" a nyugati polgári demokrácia „nagyszerűségét". Gyakran hivatkozva arra, hogy náluk valamiféle „tiszta demokrácia" létezik. Mindez üres fecsegés. Miféle demokrácia és szabadság van ott, ahol az állam alapvető funkciója a tőkések, a magántulajdon védelme, a munkások, a dolgozók kizsákmányolása. A magát legdemokratikusabbnak feltüntetni igyekvő Amerikai Egyesült Államokban – amelynek vezető politikusai, mint jelképre, oly sokszor hivatkoznak Lincoln emlékére és az amerikai Szabadságszoborra – az emberek bőrének színétől és vagyonától teszik függővé, hogy kinek, mihez van joga. Az Egyesült Államok vezetőinek mai politikája – nemzetközi méretekben is – mint a szabadság, a demokrácia és a függetlenség legszentebb eszméinek eltiprását szolgáló politika jelentkezik. Ennek legszennyesebb megnyilvánulása napjainkban a véres, népirtó vietnami háborújuk.

Példaként megemlíthetjük Svájcot is, ahol a nőknek még a mai napig sincs választójoguk. Pedig ez az állam úgy él a köztudatban, mint a világ legdemokratikusabb állama.

A burzsoázia propagandistái gyakorta szólnak arról is, hogy nálunk azért „nem teljes" a demokrácia, mert egypártrendszer van. Saját tapasztalataink alapján meggyőződhettünk arról, hogy nem az a fő kérdés, hogy egy országon belül hány párt van. *A többpártrendszer nem feltétele, ismérve az igazi demokráciának, hanem az, hogy valóban a többség vagy a kisebbség van-e hatalmon.* A Horthy rendszerben nagyon sok párt volt, mégis mi között választhatott a magyar munkás vagy paraszt – ha egyáltalán volt választójoga? Aközött, hogy melyik burzsoá párt kormányzása mellett zsákmányolják ki.

A kapitalista országokban ugyanez a helyzet ma is, bár erről a burzsoá propaganda természetesen hallgat. Az angol munkások kizsákmányolt helyzetén az a tény alapvetően semmit sem változtat, hogy az angol munkáspárt vagy az angol konzervatív párt a kormányzó párt. Minden demokratikus máz ellenére manapság a nyugati országokban mindinkább érvényesülő tendencia, hogy a monopóliumok egyre jobban korlátozzák a munkások eddig kiharcolt demokratikus jogait.

A Német Szövetségi Köztársaságban, az úgynevezett „gazdasági csoda" virágzásának időszakában, amikor az egyes trösztök és monopóliumok úgynevezett „népi" részvényeket bocsájtottak ki, sokat beszéltek arról, hogy a munkások az üzmek tulajdonosaivá válnak, és az osztályok közötti különbségek megszűnnek. Ma viszont, e „gazdasági csoda" letűnésének időszakában, a monopóliumok vezetői egyre jobban tiltakoznak az ellen, hogy a dolgozók bármilyen módon is részt vegyenek az igazgatásban. Fertsch–Röver, a Független Vállalkozók Egyesületének elnöke ezzel kapcsolatban a következőket jelentette ki a közelmúltban:

„... az igazgatásban való részvétel követelésénél nem a mi egyéni sorsunkról van szó. E követelés teljesítése esetén igen nagy veszély fenyegeti azt az egész gazdasági és politikai rendszert, amelynek a szabad vállalkozás az alapja. Ma már tudjuk, hogy harcolnunk kell, ha létezni akarunk, hogy a német vállalkozók számára itt a „lenni vagy nem lenni" kérdésről van szó." Így fest tehát a gyakorlatban az ő felfogásuk az úgynevezett „tiszta demokráciáról".

Mi fáj mégis ezeknek az „uraknak", amikor nálunk hiányolják a többpártrendszert? Bízton állíthatjuk, hogy nem a többpártrendszer nemléte fáj, hanem az, hogy nálunk a munkásosztály, s a vele szövetséges többi dolgozó osztályok és rétegek kezében a hatalom, és szocializmus épül a többség, egész dolgozó népünk akarata szerint.

Hogyan értelmezzük a szocialista demokráciát?

A mi államunk a proletár diktatúra állama. A szocialista demokratizmus pedig – mint az állami berendezkedés politikai formája – államunk és társadalmi rendszerünk alapvető jellemzője. *A szocialista demokrácia gazdasági alapja: a termelőeszközök társadalmi tulajdona. Osztálytartalma* pedig, hogy *a hatalom a munkásosztály kezében van, s azt a többi dolgozó osztállyal és réteggel szövetségben gyakorolja.* Tehát a demokrácia, a szocializmus építésének viszonyai között, valóban a többség demokráciája, valóban a többség szabadságát és egyenjogúságát jelenti.

A szocialista demokrácia továbbfejlesztése szempontjából hallatlanul fontos, hogy a hatalom birtokosai miként gyakorolják a hatalmat. Ezért a szocialista demokratizmus fejlesztése azt is jelenti, hogy a társadalmi élet minden területén még több lehetőséget kell teremtenünk – a meglévő formák okos felhasználásával – a dolgozók bevonására a közügyek intézésébe. A párt IX. kongresszusán a Központi Bizottság beszámolója hangsúlyozta:

„Rendszerünk demokratizmusának erősítése egyértelmű azzal, hogy a dolgozók, a lakosság közvetlenül, vagy képviselői útján mind nagyobb mértékben hozzászólhasson érdemileg azokhoz a kérdésekhez, amelyekben érdekelt."

A dolgozók bevonása a közügyek intézésébe, a szocialista demokratizmusból fakadó jogok gyakorlásához szükséges feltételek és fórumok biztosítása – az emberek szocialista tudatának formálása, aktivitásuk növelése szempontjából is nagyon fontos. Ha a munkások, a dolgozók érzik és tudják, hogy érdemi beleszólásuk van az ügyek intézésébe, javaslataikkal és észrevételeikkel számolnak, akkor ők is aktívabban és felelősségteljesebben vesznek részt a közügyek intézésében. *A szocialista demokratizmus továbbfejlesztése tehát éppen arra hivatott, hogy kifejezze a becsületes, az alkotni és építeni vágyó többség akaratát, igényeit.*

A szocialista demokratizmust egyesek helytelenül értelmezik. A mindennapi beszélgetések során gyakorta elhangzik – ha valaki vélt vagy jogos sérelmeire nem kap kielégítő orvoslást – „hát ez a demokrácia"? Még gyakoribb, hogy egyesek az elkövetett hibájukra, felelőtlenségükre, vagy fegyelmezetlen munkájukra, éppen a demokráciára hivatkozva szeretnének és próbálnak „felmentést" találni. Az ilyen nézet a szocialista demokratizmus torz felfogása.

A szocialista demokratizmus nemcsak, hogy nem azonos valamiféle liberalizmussal, hanem annak szöges ellentéte. *A szocialista demokratizmus továbbfejlesztése csak akkor valósulhat meg, ha az fegyelmezettebb munkával, nagyobb állampolgári és munkafegyelemmel, a társadalmi élet minden területén nagyobb szervezettséggel párosul.* Ezért hangsúlyozta pártunk Központi Bizottsága teljes határozottsággal a IX. kongresszus beszámolójában:

„Ha minden állampolgárunk mindenütt szocialista vívmányaink birtokosaként védi rendszerünket és eredményeit, szembeszáll rosszindulatú bírálóival és csorbítóival, a visszaélőkkel, ha mindenki saját példás magatartásával és munkájával bizonyítja, hogy nálunk a hatalom és minden jog a dolgozó népé, de a jog és az igazság, a helytállás és a kötelességteljesítés

révén valósul meg – akkor ez hatalmas lendületet ad a demokrácia fejlődésének."

Melyek ma a szocialista demokrácia további kibontakoztatásának időszerű feladatai?

1. A szocialista demokrácia továbbfejlesztésével kapcsolatos elsőrendű tennivaló: *a demokratikus jogokat megvalósító intézmények munkájának további tökéletesítése és korszerűsítése.* Ily módon került napirendre az országgyűlésnek – mint a legfelsőbb államhatalmi szerv – szerepének, hatáskörének további növelése. Arról van szó, hogy tovább szélesedik az országgyűlés törvényalkotó szerepe s – a törvényhozás igénye nélkül – az országgyűlés a jövőben meg fogja tárgyalni szocialista építésünk egyes fontos kérdéseit is.

   Az országgyűlés különböző bizottságai a jövőben még nagyobb szerepet kapnak az országgyűlés elé kerülő témák érdemi előkészítésében, s különböző fontos kérdésekben pedig törvényalkotást kezdeményezhetnek. Hasonló módon napirendre került a tanácsok szerepének, feladatkörének pontosabb meghatározása.

2. A szocialista demokratizmus továbbfejlesztésével összefüggő fontos tennivaló *a társadalomban fellelhető különböző érdekek egyeztetése, a szocializmus elvei szerint.* A mi társadalmunk körülményei között a különböző – osztály, réteg, vállalati, intézményi, szakmai, helyi, csoport és egyéni – érdekeket a társadalmi, a közösségi érdekek elsődlegességének érvényrejuttatásával kell összehangolni.

   Társadalmi szinten az érdekek összehangolásának két, összefüggő oldala van. Az egyik: a szocialista demokratizmus csak úgy fejlődhet, ha valóban érvényesül a helyi érdek, ha érvényre jut és teret kap a helyi önállóság. *A másik oldal:* a helyi szervek önállósága, a vállalati, területi kívánalmak érvényrejuttatása nem történhet a társadalmi, a népgazdasági érdekek rovására.

   Az érdekegyeztetés e két oldalát annál is inkább figyelembe kell venni, mivel a társadalmi és helyi érdekek, bár alapjaiban mindenkor azonosak, részleteiben nem esik mindig egybe. A megoldásnál azonban mindig az össz-társadalmi érdekből kell kiindulni.

   Az össz-társadalmi érdekek leghívebb képviselője a munkásosztály pártja. A párt vezető, irányító szerepének biztosítása e vonatkozásban magában foglalja azt is, hogy az össz-társadalmi érdekekkel összhangban erősödnek – minden szinten – társadalmi rendszerünk demokratikus vonásai.

3. A szocialista demokrácia továbbfejlesztésének, szélesítésének egyik legfontosabb oldala, *a tömegek közvetlen és közvetett részvételének hatékonyabb biztosítása a hatalom és a szocialista demokratizmusból fakadó jogok gyakorlásában.*

   Ennek az elvnek megfelelően, a gazdaságirányítás reformjának eredményeként növekszik a dolgozók beleszólási joga az üzemek életébe. A bérből és fizetésből élő dolgozók többségét tömörítő szakszervezetek hatás- és jogköre jelentősen bővül. Alkalom nyílik arra, hogy érdemibb módon képviseljék – a társadalmi érdekek szem előtt tartásával – minden szinten a munkások, a dolgozók érdekeit.

   A gazdaságirányítás új körülményei között pontosan meg lesz határozva, hogy mely kérdésekben van a – különböző szintű – szakszervezeti szerveknek egyeztetési, illetve véleményezési joga. A munkások, a dolgozók élet- és munkakörülményeivel

összefüggő feladatok megoldásában pedig a szakszervezetek döntési jogot kapnak. Nagyon fontos az a – ma elvi jellegű, de a gazdaságirányítás új rendszerében gyakorlattá váló – döntés, hogy a szakszervezetek – mint a dolgozók érdekképviseleti szervének – véleményét ki kell kérni a gazdasági vezetők kinevezésénél, leváltásánál és munkájuk minősítésénél.

Az elmondottak azt is jelzik, hogy bár a demokrácia elsősorban politikai kategória, *a demokratizmus nemcsak a politikai élet területén jelentkezik, hanem kiterjed a gazdasági életre, a gazdasági viszonyokra is.* Ez annál is inkább így van, mivel a szocialista demokrácia egyik legfőbb tartalmi összetevője, hogy a dolgozók minél aktívabban vegyenek részt a gazdasági irányításban, a tervezésben, s termelési tapasztalataik, véleményeik kerüljenek felhasználásra a gazdasági munkában.

Az üzemi demokrácia fejlesztése napjaink egyik legidőszerűbb feladata, amely által még közvetlenebbé válik – és érthetőbbé is – az egyes dolgozók számára, a munkásosztály vezető szerepe. E tekintetben egyik legfontosabb törekvésünk, hogy az olyan üzemi fórumok mint a termelési tanácskozások, a szocialista brigádok tanácskozásai, a műszaki konferenciák, a szakszervezeti taggyűlések, váljanak jobban a termelő kollektívák fórumává, a munkások, a dolgozók véleményének tolmácsolóivá.

A szocialista demokratizmus továbbfejlesztésében fontos lépést jelentett előre, az új választójogi törvény megalkotása. E törvény minden sora azt tükrözi, hogy az a társadalmi rendszer, amely megalkotta, demokratikus, kifejezője annak, hogy a rendszer vezető pártja és kormánya bátran ad jogokat az állampolgárok kezébe, mert maga mögött érzi a nép bizalmát, a tömegek támogatását.

A választás alapelvei

Választási rendszerünk 1966. évi III. törvényben megfogalmazott elvei jól szemléltetik társadalmi rendszerünk demokratizmusát. A törvény, az elveken túl rögzíti a választás gyakorlatát is. Ennek alapján a választások alapelveit és rendszerét a következőkben foglalhatjuk össze:

1. *Hazánkban minden nagykorú állampolgárnak választójoga van.* A március 19-i választásokon tehát választójog illeti meg mindazokat a magyar állampolgárokat, akik 1949. március 20-a előtt születtek, továbbá azokat, akik házasságkötésük folytán váltak nagykorúvá.

   A választásokra vonatkozó törvény szerint a következők nem gyakorolhatják választói jogaikat:
   Azok, akik a közügyektől, illetőleg választójog gyakorlatától eltiltó ítélet hatálya alatt állnak;
   szabadságvesztési büntetésüket töltik, vagy előzetes letartóztatásban vannak;
   rendőri felügyelet alatt állnak;
   az elmebetegek tekintet nélkül arra, hogy gondnokság alatt állnak-e, vagy sem.
2. Választási rendszerünk további alapelve, hogy *az országgyűlési képviselőket és a tanácstagokat a választópolgárok általános, egyenlő és közvetlen választójog alapján, titkos szavazással választják meg négy évre.* A választásra jogosult minden polgárnak a választáson egy szavazata van, s minden szavazat egyenlő.

   A választási törvény kimondja, hogy *országgyűlési képviselővé, illetve tanácstaggá megválasztható minden olyan magyar állampolgár, akinek választójoga van.*
3. További fontos rendelkezése a törvénynek az, amelyik a *megválasztott*

országgyűlési képviselők és tanácstagok kötelességévé teszi, hogy választóiknak tevékenységükről rendszeresen beszámoljanak. A törvény ugyanakkor feljogosítja a választópolgárokat arra, hogy az országgyűlési képviselőt, illetőleg a tanácstagot – ha a vállalt kötelezettségeit nem teljesíti, illetve választóinak bizalmára méltatlanná válik – visszahívják.

Hogyan történik a választások szervezeti előkészítése ?

A választási törvény értelmében a választásra jogosult állampolgárokról az országgyűlési képviselők és tanácstagok általános választása előtt névjegyzéket kell készíteni. E névjegyzékbe fel kell venni minden magyar állampolgárt, aki nagykorú vagy nagykorúságát a névjegyzék összeállításának évében eléri.

A fegyveres erők, fegyveres testületek és a rendészeti szervek laktanyában elhelyezett választójogosult tagjainak névjegyzékét az illetékes parancsnokságok állítják össze.

A választók ideiglenes névjegyzékét három napra közszemlére kell kitenni, s annak időpontjáról a választókat előre értesíteni kell. Ez módot ad minden választásra jogosult állampolgárnak arra, hogy saját maga ellenőrizze felvették-e a választók névjegyzékébe? Ha bármely – arra jogosult – állampolgárt törvénytelenesen kihagytak a választási névjegyzékből, akkor a kihagyott személy – 8 napon belül – az illetékes tanács végrehajtó bizottságánál kifogással élhet.

Ezen alapelvek betartása, illetve betartatása törvény! A választási elvek nemcsak választási rendszerünk demokratizmusáról tanúskodnak, hanem betartásuk egyben a választások erkölcsi-politikai tisztaságának is fontos biztosítékai.

Az új választójogi törvény hogyan szolgálja a szocialista demokratizmus továbbfejlesztését ?

E törvény, amelyet az Országgyűlés 1966. novemberi ülésén hagyott jóvá, több olyan intézkedést tartalmaz, amelyek a szocialista demokratizmus továbbfejlesztésének irányába hatnak. Ilyen új elemek az elfogadott választójogi törvényben a következők:

1. Az első, s egyben az egyik legfontosabb változás – a régebbi választási rendszerhez képest –, hogy *a lajstromos megyei választókerületek helyett egyéni választókerületeket létesítettek az országgyűlési képviselők választásánál is.* A lajstromos választási rendszer a felszabadulást követő években a hatalomért vívott harc időszakában alakult ki, ami lehetővé tette a Kommunista Pártnak, hogy a vele szövetséges pártokkal megegyezve, a jelöltek együttesen lépjenek a választók elé. Ma, amikor a hatalom kérdése eldőlt, leraktuk a szocializmus alapjait, a lajstromos választási rendszer már az élet által túlhaladott választási forma. E rendszer alapján ugyanis nem volt olyan lehetőség, hogy a képviselőknek adott területhez kötve, közvetlen területi felelősségü kapcsolatuk is legyen választóikkal.
2. A másik lényeges változás, hogy *az egyéni választókerületek létesítése az országgyűlési képviselők választásánál megteremti az elvi lehetőségét a több jelölt állításának, ugyanabban a választó kerületben.* Ez az elvi lehetőség a szocialista demokratizmus kibontakozásának igen fontos politikai, szervezeti feltételét jelenti. Tévedés volna azonban azt hinni, hogy a több jelölt állításának elvi lehetősége valamiféle olyan „választási korteskedést" jelent, mint amilyen – magukat demokratikusnak valló – tőkés országokban jelenleg is érvényben van.

Miért? A burzsoá demokratikus országokban ugyanis a választó abban foglal állást, hogy melyik politikai párt, illetve pártok kezében legyen a burzsoáziát szolgáló államhatalom. Éppen ezért a polgári demokráciát megtestesítő államrendszerek választásának lényege, hogy a választási versengés során – vagy ahogy arról a napilapokból minden újságolvasó ember rendszeresen tájékozódhat, a szinte „gyilkosnak is mondható" választási kampányok eredményeként – melyik párt, hány mandátumot szerez meg, és ezáltal az államhatalomból számára milyen részesedés jut. Sőt, a különböző pártok egy része egymással szövetségre lépve, igyekszik minél több szavazatra szert tenni.

Mi itt a lényeg? Nem az, hogy ki és hol képviseli az illető szavazó érdekeit, hanem az, hogy melyik párt milyen mértékben részesül a burzsoáziát kiszolgáló, a dolgozókat elnyomó államhatalmi pozíciókból.

A szocialista társadalom viszonyai között, amikor a munkásosztály – a szövetkezeti útra lépett parasztsággal és a többi dolgozó réteggel szövetségben – birtokolja a hatalmat, akkor *a több képviselő állításának elvi és gyakorlati lehetősége nem azt jelenti, hogy többféle társadalmi rendszer, vagy ellentétes politikai koncepció képviselői között választhatnak a választók.*

Mi mégis az új?

Az, hogy ma már hazánkban a választók nemcsak arra szavaznak, hogy helyes-e a mi politikánk, vagy sem, *hanem előtérbe kerül maga a megválasztandó személye is.* A választók azt is mérlegelni tudják, hogy a területükön jelölt országgyűlési képviselő, illetve tanácstag politikai szilárdságán túl, személyi adottságait tekintve is alkalmas-e arra, hogy országgyűlési képviselőnek, illetve tanácstagnak megválasszák.

Tehát – társadalmunk fejlődésének megfelelően – arról van szó, hogy mérlegelhetjük: ki az a köztiszteletben álló személy, aki legjobban képes a szocializmus eszméit, a választók törvényekben biztosított jogait képviselni. Ez egyben azt is jelenti, hogy hallatlan mértékben megnő a választók felelőssége, hogy kit, vagy kiket javasolnak a jelölőgyűlések alkalmával országgyűlési képviselőnek, illetve tanácstagnak.

3. *Új eleme a választójogi törvénynek a jelölési eljárás továbbfejlesztése.* A választási törvény értelmében a választó polgárok a jelöltekre a jelölőgyűléseken tehetnek javaslatot, amelyeket üzemekben, lakóterületeken, intézményekben és termelőszövetkezetekben hívnak össze. Természetesen e gyűlések keretében oly fontos társadalmi- és tömegszervezetek, mint a Hazafias Népfront, a szakszervezetek, a KISZ ugyancsak tehetnek javaslatot a jelölt személyére. A jelölőgyűlés elnökségének kötelessége, hogy a jelöltekre vonatkozó – s a jelölőgyűlés által elfogadott – határozati javaslatot továbbítsa az illetékes népfront bizottsághoz.

4. Gyakorlati jelentőségű változást eredményez az új választási rendszer *a képviselők visszahívhatóságának lehetőségében.*

Mi ebben a változás?

Mindenekelőtt az, hogy a régi lajstromos választási rendszerben a képviselők nem voltak egyéni kerülethez kötve, így ez az elv gyakorlatilag megoldhatatlan volt. Ma viszont az egyéni választókerületek rendszerénél ennek nincs akadálya.

A választójogi törvény előzetes vitája nyomán felmerült olyan elgondolás is, hogy a törvény mondja ki: „a képviselő bármikor visszahívható". Ezt az elgondolást és megfogalmazást az Országgyűlés Jogi, Igazgatási és Igazságügyi Bizottsága

nem javasolta elfogadásra az országgyűlésnek. Javasolta azonban – és ez került elfogadásra –, hogy a képviselő akkor legyen visszahívható, ha megbízatására méltatlanná válik. A választási törvénynek ilyen jellegű megfogalmazása kifejezi, hogy a szocialista demokratizmus fejlesztése „jól megfér" a képviselők visszahívásának lehetőségével, ugyanakkor – e jog gyakorlása során – a választóknak e fontos kérdésben érdemi, tárgyi megalapozottságra kell építeniök.

5. Az egyéni választóterületek létesítésével új értelmet nyert az a követelmény a képviselőkkel és a tanácstagokkal szemben, hogy rendszeresen be kell számolniuk választóiknak munkájukról. Az egyéni választókerületek rendszere fokozza a megválasztottak felelősségét, miután a képviselők, illetve a tanácstagok közvetlenebb kapcsolatba kerülnek választóikkal.

Az új választási törvény elfogadása milyen további követelményeket támaszt?

Az új választójogi törvény hatása nemcsak a választások előkészítésének idején, vagy csak a választások napjáig érezteti társadalmi hatását. Jelentősége éppen az, hogy túlnő ezen. E törvény alapján választott képviselők számára most már intézményesen is biztosítjuk, hogy megválasztásuk után rendszeresen kapcsolatot tarthassanak választóikkal. Ez hallatlanul megnöveli a megválasztásra kerülő képviselők és tanácstagok felelősségét, és aktívabb munkát, az egyéni és közügyek iránti nagyobb odaadást, a választókkal való szoros kapcsolat létesítését kívánja meg. A megnövekedett felelősség vonatkozik a választókra is.

A választások közeledtével gondolnunk kell arra is, hogy *az ifjú nemzedék több korosztálya* – miután nagykorúvá, teljesjogú magyar állampolgárrá vált – *most szavaz életében először*. A katonafiatalok döntő többsége is „első választó". Köszöntsük az első szavazókat, egyben emlékeztessük őket arra – éppen az új választójogi törvény ismeretében –, hogy a választójog gyakorlása nemcsak állampolgári kötelesség, hanem felelősség is népünkkel, saját jövőjükkel szemben. Szólítsuk fel őket arra, hogy március 19-én adják szavazataikat a Hazafias Népfront jelöltjeire, mert bár igaz, hogy a jelölt személyek nagyon különbözők lehetnek – munkások, parasztok, néphadseregünket képviselő jelöltek, a szocializmus építésével egyetértő párttagok és pártonkívüliek egyaránt –, de a politika, a program, amit képviselnek, s amivel a választási gyüléseken majd fellépnek, az egy lesz: a mi pártunknak, a Hazafias Népfrontnak, egész dolgozó népünk szocialista építését, további felemelkedését szolgáló politikája, amely életünk szebbé, gazdagabbá tételére, szocialista hazánk további felvirágoztatására irányul.

Választási számvetés

Vázlat a csoportos beszélgetésekhez

Alkotmányos rendünk értelmében, március 19-én az ország választásra jogosult lakossága megválasztja az új képviselőket és tanácstagokat.

A tanácsok, de egyben az ország legfelsőbb törvénybíró testületének jelentőségére a szocializmus időszakában, már Lenin is rámutatott: *„Szocializmus = szovjet hatalom + villamosítás"*. A „szovjet" szó magyarul köztudottan annyit jelent, hogy „népképviselet", „tanács" – a „Szovjet hatalom" tehát néphatalmat, a nép által választott tanácsok hatalmát jelenti. Akkor tehát, amikor a tanácsokat és az országgyűlést újra választjuk, ezzel ismét a nép hatalma mellett adjuk le szavazatunkat.

A választások nálunk azonban nem egyszerűen a fennálló államrend melletti döntést jelentik, hanem azt is, hogy számotvessünk az igéretek, a tervek teljesítésével, az állam vezető szerveinek eddigi tevékenységével és azt is, hogy kitúzzük a jövő feladatait.

Az országgyűlés 1961-ben törvénybefoglalta. *„A Magyar Népköztársaság második ötéves népgazdaságfejlesztési tervét."* A tervidőszak 1965-ben befejeződött. Az alábbiakban probáljuk meg összefoglalni a második ötéves tervidőszak legtontosabb eredményeit.

Mit ígért a tervtörvény?

- Befejezzük a szocializmus alapjainak lerakását.
- Folytatjuk a szocialista ipar fejlesztését.
- Megszilárdítjuk a szocialita viszonyokat a mezőgazdaságban.
- Fejlesztjük a nemzetközi munkamegosztást.
- Az ország gazdasági növekedésére alapozva emelkedik az életszínvonal.

(Az 1961. évi II. törvény I. fejezete: A második ötéves terv fő feladatai.)

E törvényt, az Országos Tervhivatal által készített három vaskos kötet számítási anyaga támasztotta alá. Ezen kívül valamennyi minisztériumnak, ágazatnak, tanácsnak meg volt a maga „tervtörvénye", amely az 1961–1965 évi időszakra megszabta munkájukat.

Tervgazdálkodásunk eddigi rendszerének, gazdaságirányítási mechanizmusunknak mélyreható elemzése – mint ismeretes – arra is rávilágított, hogy ezidáig népgazdasági tervezésünk nem vett figyelembe egy sor bizonytalansági tényezőt (időjárás, világpiac stb.), és túlságosan részletekbemenően irányozta elő a feladatokat. Ezért nem is volna helyes, ha gazdasági fejlődésünket csupán a tervvel összehasonlítva elemeznénk. Elért eredményeink, gazdasági-társadalmi fejlődésünk önmagukban is igazolják az alapvető célok helyességét, mert a fejlődés főirányát és fő vonásait illetően előrehaladásunk töretlen volt.

A fejlődés főbb vonásai.

A második ötéves terv – a korábbi évek átlagához képest – az ipar és az építőipar számára alacsonyabb növekedést írt elő, és azzal számolt, hogy a mezőgazdaság szocialista átszervezése, valamint a nagyobb arányú beruházások eredményeként meggyorsul a mezőgazdasági termelés növekedésének üteme. Mindezt figyelembevéve a nemzeti jövedelem tervezett évi átla-

gos növekedése 6 százalék volt, a megelőző év átlagos 8 százalékos növekedésével szemben.

Az ipari termelés globálisan a második ötéves tervnek megfelelően alakult: a szocialista ipar 1965-ben 47 százalékkal termelt többet, mint öt évvel előtte. Az egyes években azonban a termelés növekedése nem volt egyenletes.

Az ipari termelés szerkezete öt év alatt fő vonásaiban a tervezettnek megfelelően változott. A nehézipar termelésének növekedése (51 százalék) meghaladta a könnyű- és élelmiszeripar termelésének növekedését (45 százalék), ezért a nehézipar súlya tovább emelkedett. (Az 1960. évi 61 százalékról 1965-ben 63 százalékra nőtt.)

A fejlesztés szempontjából legfontosabb ágazatok közül a gépipar és a vegyipar termelésének növekedése meghaladta az ipar átlagos fejlődését. A gépipar aránya az iparon belül öt év alatt kisebb –, a vegyiparé jelentősebb mértékben emelkedett.

A gép- és vegyipari ágazatok közül különösen azoknak a termelése emelkedett, amelyek fejlesztését a tervek és határozatok külön kiemeltek. Öt év alatt a *híradástechnikai ipar* 2,3 szorosára, *a műszeripar* 1,9 szeresére, *a műtrágyagyártás* 2,5-szörösére, *a műanyagipar* 2,7-szeresére, *a gyógyszeripar* 3,0-szorosára, *a műszálgyártás* 6,2-szeresére növelte termelését.

(A gyorsütemű fejlődés ellenére ezeknek az ágazatoknak az aránya az egész ipari termelésen belül viszonylag alacsony. A kiemelt gépipari ágazat termelése 1965-ben pl. kb. 5–6 százalékát tette ki az egész ipari termelésnek.)

A szocialista *építőipar* termelése 1965-ben 35 százalékkal haladta meg az 1960. évi szintet. A tervidőszak egészét tekintve az építőipar termelése némileg (kb 2 százalékkal) meghaladta az öt évre előirányzott teljes termelést. Az építőipar termelésén belül nőtt a felújítási-fenntartási munkák aránya, az új építkezéseken belül pedig emelkedett a korszerű előregyártott elemek felhasználása.

A második ötéves tervidőszak folyamán világossá vált, hogy a terv túlzott termelési feladatokat tűzött a *mezőgazdaság* elé. 1961–1965 között a mezőgazdaság össztermelése – az előirányzott 22–23 százalékos növekedéssel szemben – 10 százalékkal haladta meg a megelőző öt év színvonalát. Az agrotechnika fejlődése és a nagyüzemi gazdálkodás eredményeként a mezőgazdasági termelés egyenletesebb volt, mint korábban. A termelés a kedvezőtlen időjárású 1961 és 1962 években is meghaladta az 1960. évi szintet, és csupán 1965-ben csökkent kisebb mértékben (5 százalékkal).

(1965-ben a gyümölcs- zöldség- szőlő termelésre rendkívül kedvezőtlen volt az időjárás. Fokozta a nehézségeket az árvíz és egyes növényi és állati betegségek elterjedése is.

1961-ben és 1962-ben a tavaszi és a nyári csapadék mennyisége kb. ugyanolyan mértékben csökkent 1960-hoz képest, mint amekkora csökkenés 1952-ben és 1956-ban bekövetkezett. De míg 1952-ben 25 százalékkal, 1956-ban 13 százalékkal esett vissza a mezőgazdasági termelés, addig 1961-ben és 1962-ben a mezőgazdasági termelés – a természeti viszonyok kedvezőtlen alakulása ellenére – nem csökkent, sőt némileg még emelkedett is.)

A növénytermelés az öt év átlagában 6 százalékkal, az állattenyésztés pedig 14 százalékkal haladta meg a megelőző öt év szintjét. 1961 és 1965 között – jelenlegi árarányok alapján számítva – a mezőgazdaság összes termelésének 55 százaléka növénytermelésből, 40 százaléka az állattenyésztésből, 5 százaléka pedig az erdőgazdaságok és a gépállomások tevékenységéből származott.

A nemzeti jövedelem – lényegében, a tervezettnél alacsonyabb mezőgazdasági termelés folytán – öt év alatt a tervezett 36 százalék helyett 25 százalékkal emelkedett. A tervezettnél kisebb volt az ipar hozzájárulása is a nemzeti jövedelemhez, főleg azért, mert az ipar a termelés anyagi ráfordításait, a termelés költségszintjét nem tudta a tervezett arányban csökkenteni.

Bár a nemzeti jövedelem elmaradt a tervezettől, a tényleges hazai *felhasználási* célokra – fogyasztásra és a felhalmozásra – együttesen többet fordítottunk, mint amennyivel a terv számolt. A hiányt *behozatali többlettel* kellett fedeznünk, ami az öt évi nemzeti jövedelem 0,7 százalékát tette ki.

A második ötéves terv az iparfejlesztés egyik döntő láncszemét a *termelékenység* növekedésében jelölte meg. Előírta, hogy a munka termelékenységét az iparban 32–33 százalékkal kell növelni, azaz a termelés növekedésének legalább 70 százalékát a termelékenység növelésével kellett volna fedezni. Öt év alatt a munka termelékenysége az iparban 27 százalékkal emelkedett, ami a termelés növekedésének mintegy 64 százalékát fedezte. Ez jóval több volt, mint a korábbi években, de a tervezettől elmaradt. A termelékenység elmaradása elsősorban az iparban foglalkoztatottak számának tervezettnél gyorsabb ütemű növekedéséből adódott.

1964. decemberében a Központi Bizottság részletesen értékelte a második ötéves terv első négy évének teljesítését. A határozatoknak megfelelően az 1965 éves terv gyorsabb ütemű fejlődését irányozta elő azokon a területeken, ahol a második ötéves tervhez képest jelentősebb volt az elmaradás, és korlátozta a növekedés ütemét ott, ahol már az első négy év adatai alapján is túlteljesítéssel lehetett számolni. Az 1965 éves terv az export fokozását, a készletek túlzott növekedésének csökkentését tűzte ki célul, egyben korlátozta a fogyasztás és a beruházások, valamint a létszám és az import növekedését.

1965-ben gazdasági helyzetünk – a párthatározat nyomán – a korábbiaktól sok tekintetben eltérő módon alakult: a fogyasztás és a beruházás együttvéve lényegében az 1964. évi szinten maradt és csökkent a készletnövekedés üteme. Mindez lehetővé tette, hogy a kivitelt 12 százalékkal fokozzuk. 1965-ben tehát – mivel az import is csak 2 százalékkal nőtt – külkereskedelmi mérlegünk lényegében egyensúlyban volt. A korábbi években keletkezett devizavisszafizetési kötelezettségeink azonban továbbra is súlyos tehertételt jelentettek a népgazdaságnak.

1965. decemberében a Központi Bizottság ismételten megtárgyalta gazdasági helyzetünket, és jóváhagyta az 1966. évi terv irányvonalait. Az 1966. éves terv továbbra is nemzetközi fizetési helyzetünk javítását tűzte ki célul. Főleg ennek érdekében 1966-ban számos árrendezés történt. (Ennek végső egyenlegeként a fogyasztói árszint kb. 2 százalékkal emelkedett.) Olyan termékek árait kellett emelni, amelyeknek eddigi árai itthon viszonylag alacsonyabbak voltak, mint a világpiacon, és jóval alacsonyabbak, mint a termelés költségei (hús, szén); és viszont, olyan cikkek árai csökkentek, amelyek a világpiacon viszonylag olcsóbbak, és önköltségük is jóval alacsonyabb volt a korábbi áraknál (ruházati cikkek).

Mindamellett az 1966 évi tervek az életszínvonal emelését tűzték ki célul, annál is inkább, mert 1965-ben sem a reálbérek, sem a reáljövedelmek nem emelkedtek. Mivel 1966-ban az előző évihez és a tervezetthez képest meggyorsult a gazdasági növekedés üteme, az életszínvonal emelkedését jelző főbb mutatók is nagyobb mértékben emelkedtek a tervben előirányzottnál.

A gazdasági fejlődést összefoglalóan jelző *nemzeti jövedelem*, amely 1965-ben alig emelkedett, 1966-ban kb. 6 százalékkal múlta felül az 1965 évi szintet, és több volt annál, mint amivel az 1966 éves terv számolt. A termelési teljesítmények növekedése mind az iparban és építőiparban, mind pedig a mezőgazdaságban meghaladták a viszonylag alacsony 1965. évi ütemet, és a termelésnövekedés mértéke együttvéve kb. ugyanannyi volt, mint 1961–1964 években átlagosan. A termelés növekedésének nagyobb része a termelékenység emelkedéséből adódott. A foglalkoztatottság továbbra is viszonylag kisebb mértékben emelkedett, és a tervezett kereteken belül maradt. A termelési költségek 1966-ban valamivel kedvezőbben alakultak, mint 1965-ben. Az import csak kismértékben haladta meg az előző évit. Az export továbbra is jelentősen emelkedett. A beruházások és a lakosság jövedelmei – amelyek 1965-ben nem emelkedtek – 1966-ban meghaladták az előző évi szintet.

1966-ban a *lakosság összes pénzjövedelmei* kb. 7 százalékkal emelkedtek az előző évihez képest. Ezen belül a munkabérek 5 százalékkal, a paraszti pénzbevételek 10 százalékkal (ide értve a termelőszövetkezeti munkaegység és munkabér, valamint a felvásárlási kifizetéseket) haladták meg az egy évvel ezelőtti szintet. A nyugdíjak és a családi pótlék felemelése és kiterjesztése következtében ilyen címeken 1966-ban kb. egyharmaddal többet fizettek ki, mint 1965-ben.

A munkás és alkalmazotti jövedelmek és az átlagkeresetek vásárlóértékét csökkentette a népességcsoportok által vásárolt árucikkek és igénybevett szolgáltatások fogyasztói árszínvonalának mintegy 2 százalékos emelkedése. Mivel a parasztság vásárlásaiban az árváltozások nagyjában kiegyenlítették egymást, a parasztság fogyasztói árindexe lényegében változatlan maradt. A fogyasztói árszínvonal globálisan valamivel kisebb mértékben emelkedett annál, mint amivel az árintézkedések alapján a terv számolt. Ez részben abból adódott, hogy az ideiny-cikkek ára a fokozódó kínálat hatására – az 1965. évi jelentős emelkedés után – csökkent, másrészt pedig abból, hogy a lakosság az árváltozások folytán megváltoztatta kiadásainak összetételét: 1966-ban pl. kevesebb húst és tüzelőt, de több zöldséget, gyümölcsöt és ruházati cikket vásároltak, mint 1965-ben. Mindezek alapján 1966-ban *a munkások és alkalmazottak egy keresőre jutó reálbére* a tervezett 1,5 százalék helyett 2–3 százalékkal, *egy főre jutó reáljövedelme* pedig a tervezett 3,5 százalék helyett kb. 5 százalékkal emelkedett, 1965-höz képest. *A parasztság fogyasztásának reálértéke* a tervezett 4,5 százalékkal szemben mintegy 5–6 százalékkal nőtt. Az átlagos növekedésen belül 1966-ban azonban a szokásosnál nagyobb eltérések voltak. Amíg ugyanis egyes – központi béremelésben részesült – rétegek keresete jelentősen emelkedett, addig a béremelésben nem részesült rétegeké az áremelkedések és a progresszív nyugdíjjárulék következtében csökkent.

1966. a harmadik ötéves terv első éve volt. Az előbbiek alapján elmondhatjuk, hogy jól indultunk, jól kezdődött az új tervidőszak. Az új, a harmadik ötéves terv sok tekintetben eltérő az előző tervektől. Már nem annyira részletes, mint az előző volt, és az országgyűlés is úgy fogadta el, hogy a gazdasági cselekvés kötelező irányvonalát szabja meg. Az új tervtörvény tengelyében az életszínvonal emelése, a növekvő szükségletek sokoldalú kielégítése áll. *A terv a termelést, a nemzetközi gazdasági kapcsolatokat, a termelékenységet alárendeli az életszínvonal emelésének.* Ennek érdekében a rendelkezésre álló termelő erőket és eszközöket az eddiginél hatékonyabban kell felhasználni. Éppen ezt célozza a tervidőszak folyamán beveze-

tésre kerülő új gazdasági mechanizmus is, amelytől joggal várjuk, hogy „rejtett" gazdasági tartalékaink felszínre kerülnek, és meggyorsul gazdasági növekedésünk üteme. A gazdasági reform hatását az új terv még nem minden vonatkozásban tudja figyelembe venni. A tervelőirányzatok a korábbiakhoz képest valamelyest mértéktartóbbak. Az 1966-os eredmények ismeretében azonban máris bizakodással tölthet el bennünket a tervcélok túlteljesítését illetően.

Tekintsük át röviden a terv főbb előirányzatait az 1966–1970-es időszakra. A nemzeti jövedelem öt év alatt 19–21 százalékkal nő. A növekedés üteme valamivel kisebb, mint a megelőző öt évben volt. Az ütem megítélésénél azonban két tényezőt kell figyelembe venni. Az egyik az, hogy a növekedés abszolút mértéke nem csökken, hanem tovább emelkedik. Az évről-évre növekvő nemzeti jövedelem mellett a növekedés valamivel kisebb *üteme* valójában nagyobb *terméktöbbletet* jelent, mint mondjuk öt évvel azelőtt. A másik dolog pedig, amiről nem szabad megfeledkeznünk, hogy a növekedés *minőségileg* is nagyobb eredményt jelent, mert több korszerűbb, jobb minőségű, nagyobb teljesítményű termékekből, cikkekből tevődik össze, mint korábban. A minőségi változást, növekedést a statisztika nem minden vonatkozásban tudja érzékeltetni, hiszen a statisztika pl. a „divatosabb" termékeket is ugyanígy veszi számba, mint az esetleg már elavult cikkek termelését.

A terv a nemzeti jövedelmet oly módon kívánja növelni, hogy a korábbinál kisebb mérvű növekedést irányzott elő az ipar-, és nagyobb fejlődést a mezőgazdaság számára. Öt év alatt

az ipari termelés 32–36 %-kal,
a mezőgazdasági termelés
13–15 %-kal emelkedik.

Az új országgyűlést ezzel a gazdasági programmal választjuk meg. E program végső célja, mint ahogyan ez a szocialista építés célja is: a lakosság anyagi és kultúrális színvonalának emelése. Az új tervtörvény szerint öt év alatt a lakosság reáljövedelme 14–16 százalékkal emelkedik. Mivel egy háromtagú család évi jövedelme 1965-ben kb. 45 000 forint volt, a növekedés annyit jelent, hogy ez a jövedelem 1970-ben családtagonként 6–7 000 forinttal több lesz, mint amennyi 1965-ben volt. E jövedelemnövekedés fedezetet nyújt a lakosságnak többek között arra, hogy öt év alatt 600 000 mosógépet, 750 000 hűtőszekrényt, 770 000 televíziót és csaknem 100 000 új személyautót és sok egyéb létfenntartási és közszükségleti cikket vásároljon, azaz munkájának arányában jobban éljen.

— * —

Csak néhány fő vonást mutattunk be egy évtized fejlődéséből – abból, hogy mit ígért és mit teljesített államunk – az elmúlt öt évben, és mit irányoz elő a következő öt esztendőre.

Tíz év fejlődését summázva, bizvást elmondhatjuk, hogy gazdasági növekedésünk kiegyensúlyozott, a kétségtelenül meglévő gondok és nehézségek ellenére egyenes vonalú. Pártunk és kormányzatunk amit ígért, azt meg is valósította, és azt a célt, amit magunk elé tűztünk el is fogjuk érni.

Szabadság és jog

Klubest forgatókönyv

BEVEZETŐ:

E fogalmak – szabadság és jog – az évszázadok során mint két jó harcostárs mindig egymás nyomában jártak. De, hogy is lehetett volna másképp: jog nélkül nincs szabadság, s a szabadság küzdelmek jogokért folytak.

S most, amikor választásokra készül az ország, műsorunk összeállításánál ezt a mozzanatot vettük figyelembe: egyszerre akarván ismereteket és művészi élményt nyújtani, bemutatni azt, hogy napjaink természetesnek tűnő eredményeihez szenvedések, küzdelmek és önfeláldozások árán jutottunk. A meggyőzés hatásosabbnak tetsző, közvetettebb módját választottuk. Az irodalom és a játék lehetőségeit számba véve arról szólunk, hogyan jutottunk el idáig, s ezt tesszük azért, hogy a múlt tényei növeljék a jelen értékeit!

Ismert és kevésbé ismert irodalmi anyagon kívül politikai beszédeket, röpirat szövegeket, dokumentum anyagot, bírósági jegyzőkönyv részletet, szatirikus irodalmi művet használtunk fel műsorunk összeállításához. A zene ebben a műsorban – magnóról vagy lemezről – inkább csak korjelző és hangulatfestő szerepet kap. Éltünk a stilizált színjátszás lehetőségével is.

Műsorunk 5 ciklusból áll. Az egyes ciklusok – mint az a rendezői utasításokból kitűnik – más és más előadási formát kívánnak. A mindenkori rendező a műsorból akár egy egész „ciklust" is elhagyhat, de hozzá is tehet, minthogy néhány alkalommal variánsokat is közlünk. A műsor tematikája lehetőséget ad arra is, hogy egyes részeit felhasználjuk a március 15-i, a március 21-i és április 4-i ünnepségekhez.

A játékvezető a műsor főszereplője, az est narrátora, akinek közvetlenül, nagyon emberien kell vezetnie a műsort és a játékot.

I. CIKLUS

JÁTÉKVEZETŐ:

A műsor megkezdése előtt üres papírokat osszon ki a résztvevőknek, és hívja fel a figyelmüket a műsorba való bekapcsolódás és játék lehetőségeire.

A „Szabadság és jog" nagy témakörből nemzetünket érintő néhány politikai röpiratot és országgyűlési beszédrészletet (összesen hatot) hallanak. Egy-egy részlet elhangzása után a kiosztott papírlapon az alábbi 3 kérdésre kell válaszolniuk:

– Ki írta, illetve mondta el az idézett sorokat?

– Mikor élt e gondolatok szerzője ?
– Mi a mű címe, amelyből a részletet hallották ?
Minden helyes feleletre egy pontot kapnak, s aki a legjobb eredményt (összesen 18 pontot) eléri, jutalomba részesül.
Ezek után idézzük a történelmet:

I. SZÓNOK:

Lehetőleg a szónoki beszéd korszerinti stílusában adja elő a részleteket:
A szöveg előtt hanglemezről lejátszhatjuk Kodály Zoltán: Intermezzó c. művét. Megtalálható: Operakórusok Katona és Munkásmozgalmi dalok című hanglemezen, amelyen közreműködik a Magyar Néphadsereg Vörös Csillag Érdemrenddel kitüntetett Művészegyüttesének énekkara, szimfonikus zenekara.

„... Fegyver, fegyver, fegyver kévántatik és jó vitézi elszántság. Ezen kívül én semmit sem tudok és mondok. Avagy azért magyarok evvel oltalmazzuk meg magunkat, avagy vitézül haljunk meg mindnyájan, mert nincs más közbülső út. Elfussunk ? Nincs hová, sehun másutt Magyarországot meg nem találjuk. Senki a maga országából barátságáért ki nem megyen, hogy minket helyezhessen belé. A mi nemes szabadságunk az ég alatt sehol nincs, hanem Pannoniában. Itt győznötök vagy halnotok kell !"

A kérdésekre adott válaszok: – Zrínyi Miklós (1620–1664)
– Részlet Az török áfium ellen való orvosság c. röpiratból (1660–61).

II. SZÓNOK:

A részlet előtt hanglemezről előadhatjuk Kodály Zoltán: Háry János c. daljátékából a „Szegény vagyok...." c. művét. A hanglemez száma: LPKMK 1515–b.

„Tekintetes Rendek !

Szabad költözködést nyert a jobbágy, való; de azért már lehet-e őtet szabadnak mondani ? Ne engedjük magunkat e szó által: *szabad* megcsalatni... Eltöröltetett az örökös jobbágyság ? Miként ? Az adózó elhagyhatja urát, való, de hová mehet ? Más úrhoz !... Szolgálnia folyvást kell, azaz örökösen...

Tekintetes Rendek!

Bizodalom, állandó nyíltszívűség lehet-e oly emberek közt, kik úr és szolga viszonyában állnak egymáshoz? Példákkal mutassam-e meg, hogy a szolga valahányszor alkalom adatik miként bánik urával?... nem szükséges a régi Rómából a Spartacus rab csoportjait, vagy a németországi paraszthadat vagy a szentdomingói jelenetet felhoznom...

Említsem a Dózsa vérengző tetteit?... Felszólítom a kormányt; ilyen esetekben mi a mód?... Talán hóhérpallos és kötél? Nyomorult eszközök! Mert ezek semmivé tehetnek egyes életet, de itt nem egyesekről van szó: itt azon hódíthatatlan szellemről van szó, mely századok óta, most lánggal, majd hamu alatt emésztődve ég. És ezt nem zabolázza meg félelem, nem győzi le hatalom! Ezt csak megszelídíteni lehet...
... két szóval: *szabadság és tulajdon!*"

A kérdésekre adott válaszok:
- Kölcsey Ferenc (1790–1838)
- Részlet Az örökös megváltás ügyében c. beszédből (1834).

III. SZÓNOK:

A részlet előtt hanglemezről előadhatják Vándor Sándor: Ki vagyok én? Nem mondom meg című Petőfi versre írt művét. A hanglemez száma: LP 1566–a/5.

„Igazság szerint nem is magamért, hanem itt értetek szólok, legalább azon jó szándékból, hogy előremozdítsam a javatokat. Én szerszámnak ajánlom magamat a ti kezeitekbe, semmi másnak. Magyarország az utóbbi időkben sokat tett, de még korán sem tett eleget arra, hogy boldog és szabad legyen... mert minden nemzetnek ez a két főcélja: boldogság és szabadság. Magyarország eddig egy nyers fenyőfa volt, – most már le van vágva és föl van deszkára fűrészelve, de még nincsen ám meggyalulva, pedig előbb meg kell gyalulni, hogy asztal készüljön belőle, – az a dicső asztal, melyhez majd odaül vendégeskedni a két földi istenség: a boldogság és a szabadság.

A kérdésekre adott válaszok:
- Petőfi Sándor (1823-1849)
- Részlet A szabadszállási választás c. prózai írásából. (1848 június)

IV. SZÓNOK:

A részlet alatt dia-vetítővel vagy epidiaszkóppal bemutathatunk 1919-ből való plakátot, vagy Derkovics „Dózsa-sorozatá"-ból néhány képet.

„. . . nem lehet már gátat építeni a folyton hangosabban kiáltó, dübörgő hívás elé, ami árad, mint a víz, száll, mint a levegő: föld és város proletárjai egyesüljetek ! Tiétek a szó, akik a kaszát és kalapácsot fogjátok, mert a ti kezetekben van az ország sorsa ! Mert két világ áll egymással szemben: a régi és az új."

A kérdésekre adott válaszok:

- Károlyi Mihály (1875–1955)
- Részlet a Tiétek a föld c. röpiratból (1919).

V. SZÓNOK:

„Igen a szabadság nagy dolog. De a szabadság és a kenyér együtt még nagyobb. Ha a nép kenyerét, az ország újjáépítését, a demokrácia megszilárdítását csak úgy lehet biztosítani, hogy a feketézők, a szabotálók, a reakciósok szabadságát kissé megnyirbáljuk, akkor csak nyirbáljuk meg ! Nem akarunk szabadságot a demokrácia ellenségei számára !

A részlet befejeztével hanglemezről lejátszhatjuk Rossa E. – Borgulya A.: A felszabadulás dala c. művét. A hanglemez száma: LP 5009–a/2

A kérdésekre adott válaszok:

- Révai József (1898–1959)
- Részlet az 1945-ös választásokat megelőző írásaiból.

VI. SZÓNOK:

„. . . hazánkban lezárult a nagy osztály-összeütközések korszaka. Létrejöttek a feltételei annak, hogy a szocialista társadalom teljes felépítésének programja alapján a munkásosztály vezetésével, a munkás-paraszt szövetség erősítésével megvalósuljon és erősödjék a nép és nemzet minden alkotó erejének egysége.

. . . . . .

A Magyar Népköztársaság jogrendje biztosítja az állampolgárok teljes egyenjogúságát. Államunk az egész nép érdekeit képviseli és szolgálja.

. . . . . .

Ebben az időszakban, ha a helyzet valamely oknál fogva nem éleződik, az állam működésében az elnyomó funkciók mindinkább csökkennek, és nagyobb szerepet

kap az egyszerű dologi igazgatás, a gazdasági és kulturális szervezés alkotó munkája, az emberek mindennapi gondjaival való foglalkozás."

A részlet befejeztével hanglemezről játszuk le Ránki Gy. – Kapuvári B.: Dal a népek egyetértéséről c. művét. A hanglemez száma: LP 5009–a/1.
A kérdésre adott válaszok:
– Kádár János (1912 –)
– Részlet az MSZMP IX. kongresszusán elmondott beszámolójából (1966).

JÁTÉKVEZETŐ: Ezek után értékeljük, hogy az elhangzott részletek alapján ki ismerte fel történelmünk egy-egy pillanatát.

Ismertesse a helyes válaszokat és értékelje, hogy ki hány pontot ért el, majd a legjobbaknak adja át a jutalmakat.

II. CIKLUS

JÁTÉKVEZETŐ: Ismét játék következik, illetve egy-egy irodalmilag megfogalmazott gondolat a szabadság és jog témaköréből.

A jelenlévő hallgatókat két csoportra osztjuk. Mindegyik csoport kap egy-egy borítékot. A borítékban öt-öt irodalmi idézet van, az egyik csoportnak a szabadság a másiknak a jog témaköréből.
A csoportok egymást felváltva szavalókórusszerűen felolvassák az idézeteket. Ebből a versengésből az a csapat kerül ki győztesen, amelyik többször ismerte fel az idézett vers szerzőjét és címét.
Az 1. sz. boríték idézetei a szabadság témaköréből:

1.

„Szabadság ! Itten hordozák
Véres zászlóidat,
S elhulltanak legjobbjaink
A hosszú harc alatt."

A helyes felelet:
Vörösmarty Mihály: Szózat.

2.

„Segítségedért hangosan kiáltok –
szabadság! – Tégy gazdaggá minket!
Gazdagság! Térdelj ide mellénk
az Alföld szőnyegére, bibelődj velünk."

A helyes felelet:
Váci Mihály: Szabadság! Tégy gazdaggá minket!

3.

„Jöjj el szabadság, te szülj nekem Rendet,
Jó szóval oktasd, játszani is engedd
Szép komoly fiadat!"

A helyes felelet:
József Attila: Levegőt!

4.

„Puszta, puszta, te vagy a szabadság képe,
És szabadság te vagy lelkem istensége!"

A helyes felelet:
Petőfi Sándor: A csárda romjai.

5.

„Szabadság, rend, Harmónia,
váltsd föl e néma szenvedést,
mit e súlyos bolygó fia
úgy hordott, mint szívében kést"

A helyes felelet:
Simon István: Nem elég.

A 2. sz. boríték idézetei a jog témaköréből:

1.

„Jogot tehát, emberjogot a népnek!
Mert jogtalanság a legrútabb bélyeg"

A helyes felelet:
Petőfi Sándor: A nép nevében.

2.

„. . . zseblámpát, könyvet, mindent elvettek a láger őrei, s posta se jön, köd száll le csupán barakunkra"

A helyes felelet:
Radnóti Miklós: Hetedik ecloga.

3.

„Neve: szolgálj és ne lásd bérét.
Neve: adj pénzt és ne tudd mért.
Neve: halj meg más javáért.
Neve: szégyen, neve átok:
Ezzé lett magyar hazátok."

A helyes felelet:

Vörösmarty Mihály: Országháza.

4.

„. . . De jogom van
és lélek vagy anyag
még nem vagyok s nem oly becses az irhám
hogy érett fővel szótlanul kibírnám,
ha nem vagyok szabad !"

A helyes felelet:
József Attila: Levegőt !

5.

„Állj csak fel, magasodj !
Nem te:
– a réges-rég
Osztályod örökölte eszmék
fénye növekszik és ragyog,
s teszi törvénnyé haragod."

A helyes felelet:
Váci Mihály: Szimfónia.

III. CIKLUS

JÁTÉKVEZETŐ: Az irodalmi színpad tagjai egy dramatizált szatirikus játékot mutatnak be, amelyet Szabó Dezső Feltámadás Makucskán c. elbeszélése nyomán alkalmaztunk pódiumra.

Szereplők:
Rádióriporter
Erdélyi Aladár képviselő, a kormánypárt szónoka,
Wolf Károly kereszténytyszocialista képviselő,
dr. Eckhardt Tibor kisgazdapárti képviselő,
gróf Klébelsberg Kunó közoktatásügyi miniszter,
gróf Bethlen István miniszterelnök,
Maday Gyula képviselő,
A makucskai református lelkipásznor.
Apponyi Albert gróf.

Az író ebben a szatírájában a Horthy-korszak népellenes parlamenti politikáját leplezi le egy elképzelt történet alapján. A megidézett személyek az 1920-as évek jelentős, élő politikai személyiségei voltak. A szatíra eszmei mondanivalója; a magyar nép, az elnyomott magyar paraszt számára a kormányzat nem engedélyezi a „feltámadást", azaz a társadalmi, politikai felemelkedést. Azt csak kiharcolni lehet.

A rádiójátékszerű megoldás lehetővé teszi a teljes stilizáltságot. Bethlen miniszterelnök középen, a képviselők tőle jobbra és balra ülnek,

jelezvén a parlament jobb és balszárnyát. A rádióriporter tulajdonképpen a narrátor feladatát tölti be. A szereplők a megidézett képviselőket, kormányférfiakat a szöveg adta lehetőségnek megfelelően karikírozzák beszédben és gesztusban egyaránt. A magabiztos önteltség, a racscsoló ostobaság, a sunyi alkalmazkodás, a hatalom görcsös féltése ez a magatartás tükröződik a megidézettek jellemében.

RÁDIÓRIPORTER:
A pódium bal oldalán mikrofonnal a kezében közvetít:

Kedves hallgatóink! A magyar képviselőházban vagyunk. A közönség már megtöltötte a karzatot, de itt látjuk az arisztokrácia, a magas klérus és az előkelő polgárság és katonaság színe-javát. A makucskai feltámadás ügyében valamennyi párt interpellációt jelentett be. Ismeretes, hogy Makucskán, – e Zala megyei kisközségben – a halottak feltámadtak. A tény felkavarta az ország politikai életét.
Most szólalt meg az elnöki csengő, Erdélyi Aladár, a kormánypárt szónoka emelkedik szólásra.

A mikrofonba suttogva:

A levegőben a történelmi pillanatok nagy várakozása feszül. 1928. május 19.

ERDÉLYI ALADÁR:
Ünnepélyesen felemelkedik helyéről és úgy mondja el beszédét:

Tisztelt Ház! Amint a lapokból és a hivatalos jelentésekből méltóztattak értesülni, Makucskán, a kicsiny, de példás Zala megyei községben a halottak feltámadtak. Ezt a mindenképpen elítélendő, felforgató célú ténykedésüket, éppen a kereszténység szent ünnepén, húsvét áldott napján követték el. Igen. Én bátran állítom, hogy a paraszt is ember, és választási beszédeimben nem egyszer testvéreimnek neveztem őket. Igenis, én követelem a magyar paraszt részére, hogy munkája mellett ne haljon éhen. Holt parasztokat nem lehet besorozni, holt parasztoktól adót beszedni nem lehet, holt parasztok nem szavazhatnak. De a legnagyobb felháborodással tiltakozom az ellen, hogy a holt parasztok mirniksz-dirniksz feltámadjanak. Szociális, politikai és gazdasági szempontból teljesen megengedhetetlen, hogy mindenki akkor támadjon fel, amikor kedve szottyan rá.

RIPORTER:
A szereplők általános helyeslése és éljenzése köz-

ben a riporter a mikrofonba suttogja:

Helyeslés és éljenzés a Ház minden oldalán.

ERDÉLYI ALADÁR: Miután ismét elcsendesednek folytatja beszédét:

Mély tisztelettel vagyok bátor kérdezni a magas kormánytól, hogy a mai nehéz időkben, mikor még az élőknek sem tudunk enni adni, mit szándékozik tenni, hogy a makucskai kínos botránynak minél előbb véget vessen ?

Általános helyeslés, a szónokot a képviselők közül többen üdvözlik.

RIPORTER:

Hozzászólásra jelentkezik Wolff Károly képviselő úr, a keresztényszocialista pártból.

WOLFF KÁROLY: Ugyancsak ünnepélyesen emelkedik szólásra és mondja el beszédét:

Tisztelt Ház !
Tudtam, hogy nem telhetik el nap, hogy a francia forradalom meg ne hozza a maga átkos gyümölcseit. Mert a nagy francia forradalom, az volt a nagy disznóság, és az malacozza nyakunkra ezeket a nagy disznóságokat. De most már én odadörgöm ennek a nagy francia forradalomnak: elég, ne tovább !

Zúgó éljenzés a jobboldalon és középen.

A sógornőm frizőrnéjának szobalányától egyébként határozott értesülést kaptam, hogy a makucskai eset mögött a moszkvaiak dolgoznak. A kommunizmus: íme az ellenség.

Falrengető taps, a szereplők tapsolnak.

Nyomatékosan felhívom a magyar királyi kormányt, hogy egyszer s mindenkorra vessen véget a magyar falu minden feltámadási kísérletének !

RIPORTER:

Kedves hallgatóim, Wolff Károly képviselő beszédét általános helyeslés fogadja. Ebben a pillanatban nyújtotta át e történelmi levegőtől megihletődött versét Etelközi Fischinger Tas – írói nevén Gejza diák – amelyet két beszédközti szünetben felolvasok a rádió hallgatóinak.

Testvér, élesitsd fogadat,
Harapjad át a torkukat !
Nem magyar az, ki feltámad,
Elárulja szent hazánkat.

.....

Vágjad agyon, ha feltámad,
Az apádat, az anyádat!
Írmag ne maradjon itten,
Ezt mondja a magyar Isten.
Véres legyen minden agyar!
Agyarban magyar a magyar!
De már hallhatjuk is Eckhardt Tibor kisgazdapárti képviselő hozzászólását.

ECKHARDT TIBOR: Felháborodottan kezdi beszédét:

A magyar parasztnak nincs joga feltámadni!
A mi pártunk programjában egy szó sincs semmiféle feltámadásról. Csatlakozom az előttem szólók, csatlakozom az utánam szólók véleményéhez, én mindig csatlakozom.

Általános taps.

KLÉBELSBERG KUNÓ: Tisztelt Hausz!

RIPORTER: A közoktatásügyi miniszter emelkedett szólásra.

KLÉBELSBERG KUNÓ: Hogy hasonló esetek elő ne forduljanak, a szegedi egyetemen egy tanszéket állítok fel: a *Feltámadás helyes alkalmazásai és visszaélés azokkal* címen. Ez nem fog sokba kerülni, etwász wi, félmillió pengő, és ez kultúrfölény. Aztán a Mátra legmagasabb csúcsára egy tudományos megfigyelő intézetet emeltetek egy hatalmas őrtoronnyal, hol a Németországból meghívott szakemberek hazai tudósainkkal fogják figyelni a magyar temetőket. Ez kerül körülbelül 3 millió pengőbe. Amikor kérem a tisztelt Házat, hogy ezt a 6 millió pengőt megszavazza, örömömet kell kifejeznem a nemzeti érzés e páratlan példáján, mely nemcsak fővárosunk, – Ofen-Pest –, hanem bizonyára az egész ország szívébe begrájfolni fog.

A képviselőház tomboló lelkesedéssel, helyéről felállva szavazza meg a 6 millió pengőt.

RIPORTER: Kedves hallgatóink, a terem hirtelen elcsendesedett, Bethlen István gróf, miniszterelnök emelkedett szólásra. Bethlen gróf jobb szemével bekacsintott a balszemébe. A balszemével bekacsintott a jobb szemébe. Aztán besunyított mindkét szemével a kabátja jobb zsebébe. Majd ugyanezt tette a bal zsebe öble felé. Halkan szól a körülállóknak.

BETHLEN ISTVÁN: Halkan és ünnepélyesen. Roppant titkaim, óriási koncepcióim vannak Magyarország felemelésére.

A parlamenthez Tisztelt Ház!
Sohasem volt oly könnyű dolgom, mint e pillanatban.

A KÉPVISELŐK: Éljen! úgy van! igaz!

BETHLEN ISTVÁN: Az ezeréves magyar alkotmány ismer élőket, ismer haldoklókat, ismer halottakat, de nem ismer feltámadókat, és nem ismer feltámadást. A feltámadás Magyarországon sohasem jelentett jogi állapotot. Aki itt feltámad, az minden jogon kívül áll.

RIPORTER: Jánosi Gábor képviselő csurgó könnyekkel rebegi:

Kis lak áll a nagy Duna mentében,
Ó mi kedves e lakocska nékem.

BETHLEN ISTVÁN: Tisztelt Ház!
Ha a magyar falu feltámad, mi a szuronyok erejével fogunk a halál törvényes jogainak érvényt szerezni!

RIPORTER: Kedves hallgatóink, míg az egész ház felállva éljenez, mikrofonunkhoz hívjuk Maday Gyula képviselőt, a makucskai református lelkipásztort, és Apponyi Albert grófot, hogy nyilatkozzanak a mai eseményekről.

A megnevezett szereplők eddig a hallgatóság soraiban ültek, s onnan jönnek a mikrofonba nyilatkozni.

MADAY GYULA: Árpád apánk, ne féltsd ősi nemzeted.

A REFORMÁTUS LELKIPÁSZTOR: A püspök úr elismerését ma kaptam meg kétsoros vesbe foglalva:
„Míg te őrzöd az egyházat,
ember ottan fel nem támad!"

A tiszteletes meghatottan törli könnyeit.

APPONYI ALBERT: Felemelt hangon: Ne felejtsétek el ezt a napot!
A magyar királyi országgyűlés ma méltó volt legszentebb hagyományaihoz!

Valamennyi szereplő meghajtja magát.

---- * ----

MŰSORJAVASLAT:
(Második variáció a szatirikus III. ciklushoz.)

I.

Arany János: Az elveszett alkotmány.
– Kolocintos uram kortes beszéde (rövidítve)

Megtalálható:
Arany János: Összes művei 2. köt. Bp. Akadémia Kiadó, 1951. 5. t. 293. p.

2.

Mikszáth Kálmán: Két választás Magyarországon.
– A körtvélyesi csíny c. fejezetből Kathánghy Menyhért választási beszéde a polgárokhoz, „... mikor én a száműzetés keserű kenyerét ettem" – kezdettel.

Megtalálható:
Mikszáth Kálmán: Két választás Magyarországon. Bp. Szépirodalmi Kiadó, 1955. 276. p.

3.

Nagy Lajos: Képtelen természetrajz.
– Interpelláció szúnyog ügyben c. fejezet.

Megtalálható:
Nagy Lajos: Képtelen természetrajz. Bp. Szépirodalmi Kiadó, 1961. 206. p.

4.

Gábor Andor: Tarka színek.
– Hitler gondja 1942/43. c. rész.

Megtalálható:
Gábor Andor: Tarka színek. Bp. Szépirodalmi Kiadó, 1962. 555. p.

IV. CIKLUS

JÁTÉKVEZETŐ: Idézzük a magyar történelmet!
Idézzük meg az évszázados elnyomást! Hangozzanak fel kronológiai sorrendben – zenei „szövegbe" ágyazva – a következő művek annak bizonyságául, hogy a jogtalanság szükségszerűen ébreszti fel a jog és szabadság utáni vágyat.

Az összeállítás ne legyen több 10–15 percnél.

I. SZAVALÓ: Katona József: Bánk bán c. drámájából „Tiborc panasza".

Megtalálható:
Katona József: Bánk bán. Bp. Szépirodalmi Könyvkiadó. 1955.

HANGLEMEZRŐL: Erkel–Egressy: Bánk bán c. operájából a „Hazám, hazám..." c. ária.

A hanglemez száma:
HLP 101–b.

II. SZAVALÓ: Petőfi Sándor: A nép c. költeménye.

Megtalálható:
Petőfi Sándor: Összes költeményei. Bp. Szépirodalmi Kiadó, 1960.

HANGLEMEZRŐL:

A hanglemez száma:
HLPX MN 1022–b/2.

Szabó F. – Petőfi S.: Csatadal.

III. SZAVALÓ:

Megtalálható:
Ady Endre: Összes versei. Bp. Szépirodalmi Könyvkiadó. 1961.

Ady Endre: Álmodik a nyomor c. költeménye.

HANGLEMEZRŐL:

A hanglemez száma:
HLP KK 2500–a.

Kodály–Ady: Fölszállott a páva.

IV. SZAVALÓ:

Megtalálható:
József Attila: Összes versei és műfordításai. Bp. Magyar Helikon Kiadó. 1963.

József Attila: Mondd, mit érlel... c. költeménye.

HANGLEMEZRŐL:

A hanglemez száma:
LP 1566–b/4.

Vándor S. – József A.: Mondd, mit érlel.

V. CIKLUS

JÁTÉKVEZETŐ:

A jogtalanság szükségszerűen ébreszti fel a jog és a szabadság utáni vágyat. A most következő irodalmi műsorunk – szólóhangra és kamara kórusra hangszerelt – montázs-összeállítás. Vers és próza, bírósági dokumentum, halálra ítéltek búcsúlevél részletei – azt bizonyítják, hogy az emberi küzdés és áldozat nem hiábavaló, hogy a felszabadult ember, a szocialista jelen, napjaink magától értetődő választójoga az elnyomottak hősi küzdelméből, egy nép legjobb fiainak harcából született.

Ez az összeállítás előzetes felkészítést igényel. Különösen ügyelni kell arra, hogy a szavalókórus és szóló rész rögtön kövesse egymást. Ismét alkalmat adhatunk a jelenlévőknek arra, hogy a műsorba versenyszerűen bekapcsolódjanak: írják fel azoknak a költőknek a nevét és a versek címét, amit az idézetekből felismernek.

SZAVALÓKÓRUS:

„Az nem lehet, hogy annyi szív
Hiába onta vért,
S keservben annyi hű kebel
Szakadt meg a honért.
.....
Még jőni fog, ha jőni kell
Egy jobb kor!"

A helyes válasz:
Vörösmarty Mihály: Szózat.

1. sz. SZÓLISTA:
Részlet Kovács Imre írónak a bíróság előtt mondott védőbeszédéből (1937).

„Nagyságos Elnök úr!
Egy nép nem akkor hal meg, amikor már sírba teszik.
Egy nép akkor hal meg, amikor kialszik benne egy szebb élet tudata."

SZAVALÓKÓRUS:

Reng és üvölt a tenger,
Hánykódnak a hajók,
Sűlyednek a pokolra,
Árbóc és vitorla
megtörve, tépve lóg.
Tombold ki te özönvíz
Tombold ki magadat!
Mutasd mélységes medred,
Dobáld a fellegekre
Bőszült tajtékodat!"

A helyes válasz:
Petőfi Sándor: Föltámadott a tenger.

KÓRUS:
Énekelve

„Fel vörösök, proletárok stb. . . ."

2. sz. SZÓLISTA:
Egy 19-es halálraítélt búcsúleveléből:

„Én Küvír Lajos 27 éves, nős, halálra ítélt vagyok, de nem mint tolvaj vagy rablógyilkos, hanem a nép jobb létéért küzdő forradalmár. A halállal bátran nézek szembe."

SZAVALÓKÓRUS:

„Vagy bolondok vagyunk, s elveszünk egy szálig,
Vagy ez a mi hitünk valóságra válik,
Vagy lesz új értelmük a magyar Igéknek,
Vagy marad régiben a bús magyar élet."

A helyes válasz:
Ady Endre: Fölszállott a páva.

3. sz. SZÓLISTA:

„Le a kapitalizmussal!
Hatalmat, húst a dolgozóknak!"

A helyes válasz:
József Attila: Szocialisták.

SZAVALÓKÓRUS:

„Munkát, kenyeret, munkát kenyeret!
Jön a tömeg, a tömeg."

A helyes válasz:
József Attila: Tömeg.

I. SZÓLÓHANG:

1936. március 11.
„150 munkásasszony tüntetése Kőrösladányban az inségmunkák beszüntetése miatt."

II. SZÓLÓHANG: 1936. április 2.
„6 ezer cipészmunkás sztrájkja Budapesten és környékén."

III. SZÓLÓHANG: 1937. február 24.
„Csendőrsortűz Mecsekszabolcson a bányászok felvonuló hozzátartozóira."

IV. SZÓLÓHANG: 1937. április 1.
„Spanyolországban a magyar önkéntes századot zászlóaljjá szervezik át."

V. SZÓLÓHANG: 1941. október 6.
„Háború ellenes tüntetések a Kommunisták Magyarországi Pártja vezetésével a Budapesti Batthyány-emlékmécsesnél."

SZAVALÓKÓRUS: „Mi lesz, ha egyser szikrát vet a szalma,
És fellángol e táj, e néma lomha,

S ha megútálva száz here pimaszt már,
Vihart aratva zendül, a magyar nyár."

A helyes válasz:
Juhász Gyula: Magyar nyár 1918.

VI. SZÓLÓHANG: 1944. augusztus 8.
„Megkezdi tevékenységét a Rákóczi Partizánegység."

VII. SZÓLÓHANG: 1944. december 21.
„Decemberben összeül az Ideiglenes Nemzetgyűlés."

SZAVALÓKÓRUS: „Hozsánna néked új Isten, hozsánna!
Legyen szavad teremtés új igéje!
Formáld át sáros, bűnös ócska bolygónk,
Mit elrontott sok régi úri Isten.

Te istenek közt új és proletár,
Formálj boldoggá pörölyös kezeddel,
És a magad képére gyúrj át minket!"

A helyes válasz:
Tóth Árpád: Új Isten.

GÉPI ZENE:
Hanglemezről. Borgulya A. – Rossa E.: Hálaének.

KIÁLLÍTÁSI FORGATÓKÖNYV
ÉS PLAKÁT TERVEK

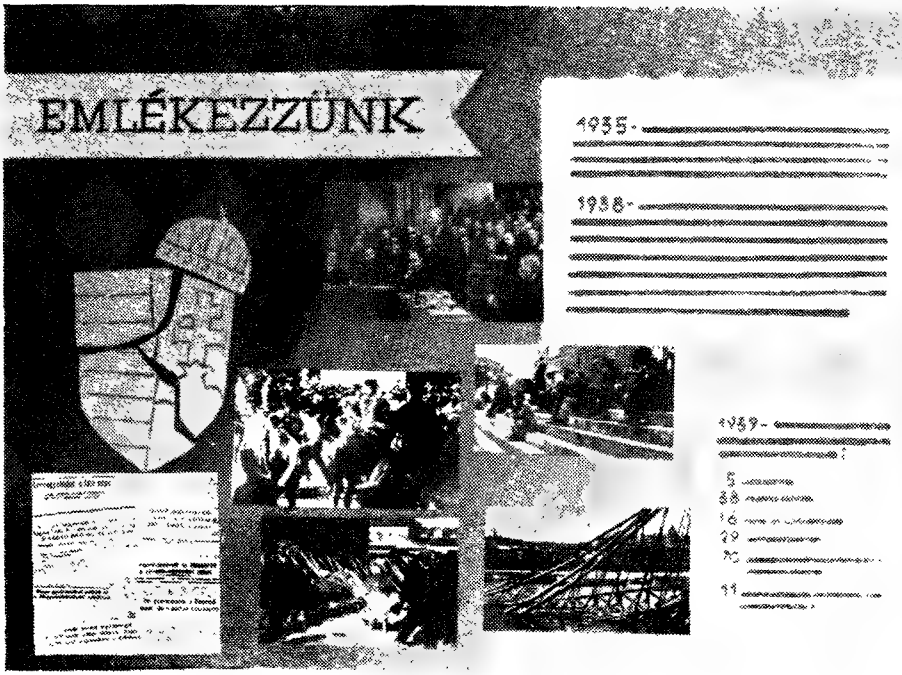

2. sz. tabló

Szövege:

1935-ben 6 026 000 főnyi 18 éven felüli lakosból a választók száma mindössze 3 004 000 fő volt.

1938-ban tovább szűkítették a választójogosultak számát:

- *A választási korhatárt 24 évről 26 évre emelték.*
- *A választójogot 6 évi egyhelyben lakáshoz, 6 elemi iskola sikeres elvégzéséhez kötötték.*

1939-ben a főrendiházi tagok megoszlása:

- *5 herceg;*
- *38 gróf;*
- *16 báró;*
- *29 főpap;*
- *70 vezető állami tisztviselő;*
- *11 bankár, gyáros stb.*

3. sz. tabló

Szövege:

A Magyar Népköztársaság alkotmányából:
„A Magyar Népköztársaságban minden hatalom a dolgozó népé. A város és falu dolgozói választott – és a népnek felelős küldöttek útján gyakorolják hatalmukat."
1964-ben az országgyűlés tagjai:
- *142 munkás;*
- *64 paraszt;*
- *123 értelmiségi;*
- *9 alkalmazott;*
- *4 egyéb.*

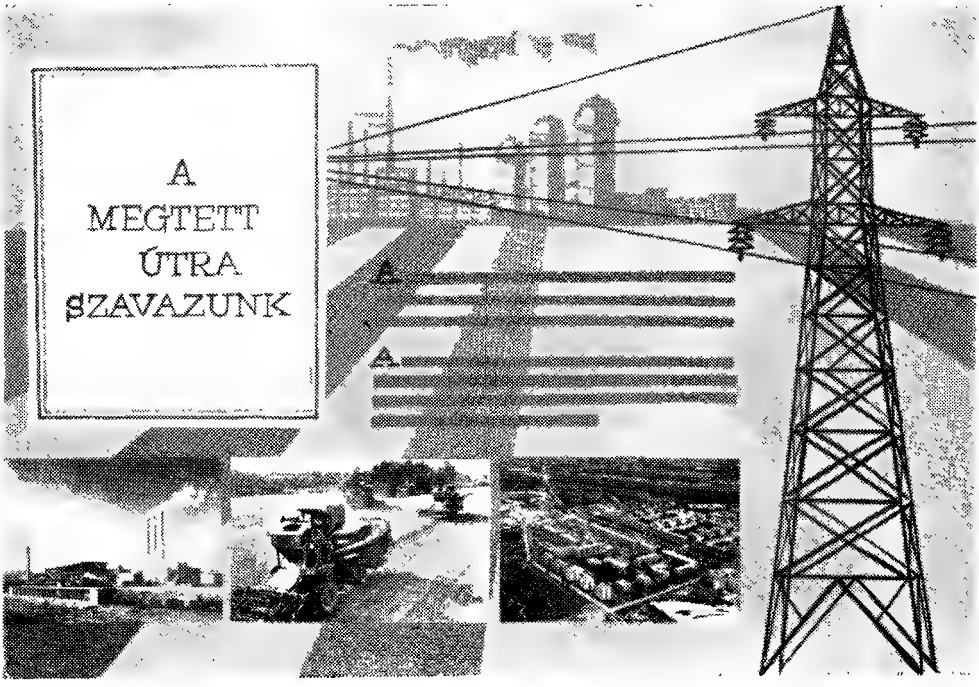

4. sz. tabló

Szövege:

A második ötéves tervben az ipari termelés 47 százalékkal, az építőipar és a közlekedés teljesítménye 35 százalékkal, a mezőgazdasági termelés 10 százalékkal növekedett az előző öt év átlagához viszonyítva.

A nemzeti jövedelem 25 százalékos növekedése a népgazdasági állóalap 35 százalékos, a fogyasztási alap 22 százalékos növekedését eredményezte.

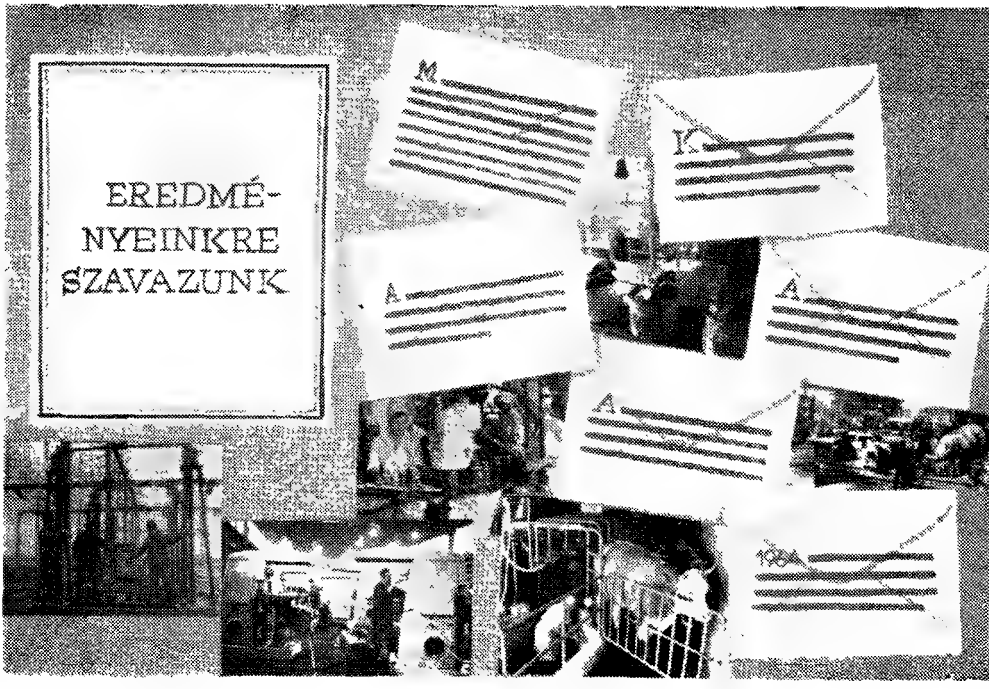

5. sz. tabló

Szövege:

- *Megváltozott iparunk szerkezete. Olyan iparágakat fejlesztettünk elsősorban, amelyek a hazai lehetőségeinket alapul véve, viszonylag kevés nyersanyagot, ugyanakkor kvalifikált munkát igényelnek, termékeik korszerűek és keresettek.*
- *Az egy munkásra jutó villamosenergia-felhasználás öt év alatt az iparban 25 százalékkal növekedett.*
- *Két évtized alatt több mint tizszeresére nőtt a vegyipari termékek évi termelésének értéke.*
- *A könnyűipar minden ágában korszerűsödött a gyártmányok összetétele.*
- *A termelőszövetkezetek termelése 1965-ben 27 százalékkal volt magasabb, mint 1961-ben.*
- *1964-ben összes külkereskedelmi forgalmunk (behozatal és kivitel együttesen) ötször annyi volt, mint 1949-ben.*

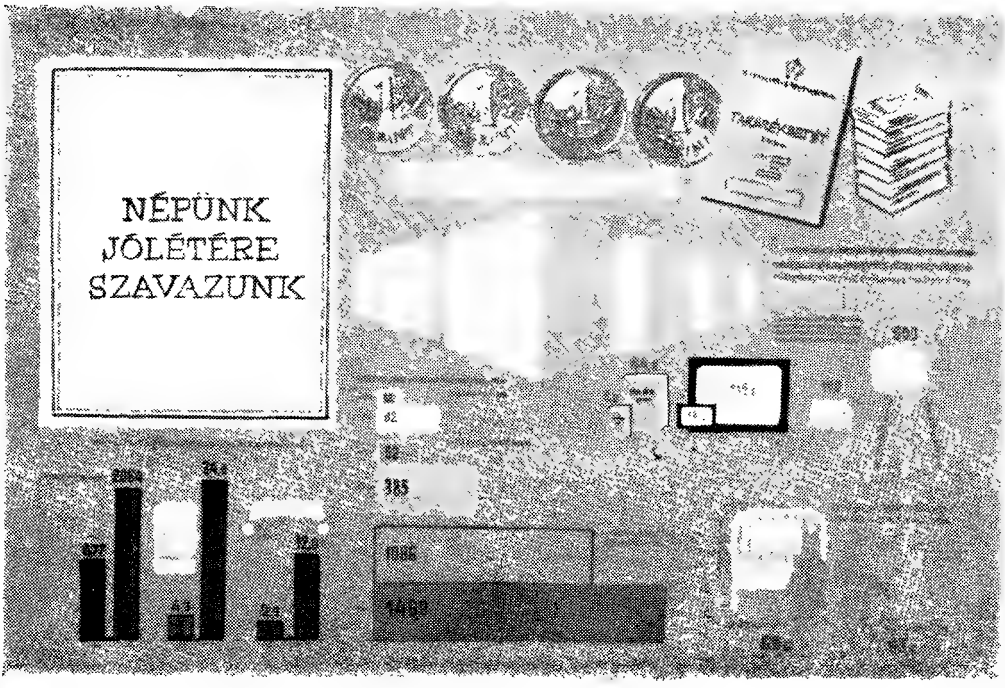

6. sz. tabló

Szövege:

- *1961–1965 között a reálbérek 9 százalékkal növekedtek.*
- *A második ötéves tervben (1961–1965) 282 ezer lakást építettünk.*
- *Bútorok forgalmának alakulása (millió Ft-ban) 1949-ben: 877; 1965-ben 2313.*
- *Villamos hűtőszekrények forgalmának alakulása (ezer db-ban) 1949-ben: 4,3; 1965-ben: 86,0.*
- *Személygépkocsik forgalmának alakulása (ezer db-ban) 1949-ben: 2,9; 1965-ben: 10,2.*
- *Tanulók számának alakulása (ezer főben):*

	1937/38	1964/65
egyetem, főiskola	*12*	*92*
középiskola	*52*	*417*
általános iskola	*1096*	*1445*

- *Kiadott könyvek példányszáma (millió):*
  1938-ban: 9,2; 1965-ben: 45,1
- *Mozilátogatók száma (millió)*
  1938-ban: 18,6; 1965-ben: 106
- *Televízió előfizetők száma (ezer):*
  1960-ban: 100 1965-ben: 831,2
- *Javuló egészségvédelmünket mutatja a magas életkor:*
  - *a férfiak átlagos életkora* ***65,2 év***
  - *a nők átlagos életkora* ***69,6 év***

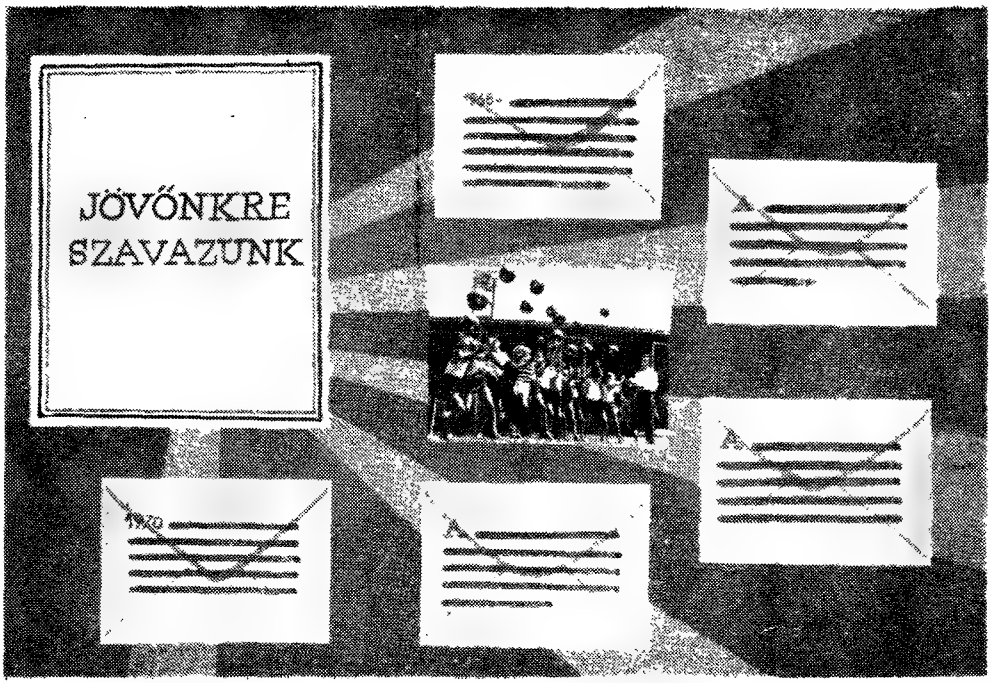

7. sz. tabló

Szövege:

- *1968-tól 1970 végéig az összes ipari dolgozók munkaidejét 48 óráról átlagosan heti 44 órára csökkentjük.*
- *A kisgyermekes anyák gyermekeik gondozása céljából 2 évig otthon maradhatnak, és havi 600,– Ft-os gyermekgondozási segélyt kapnak.*
- *A gyermekgondozási segélyt a termelőszövetkezetekben dolgozó nőkre is kiterjesztik.*
- *1970 végéig a termelőszövetkezeti tagok családi pótléka eléri a bérből és fizetésből élőkét.*
- *A harmadik ötéves tervben 300 ezer lakást építünk.*

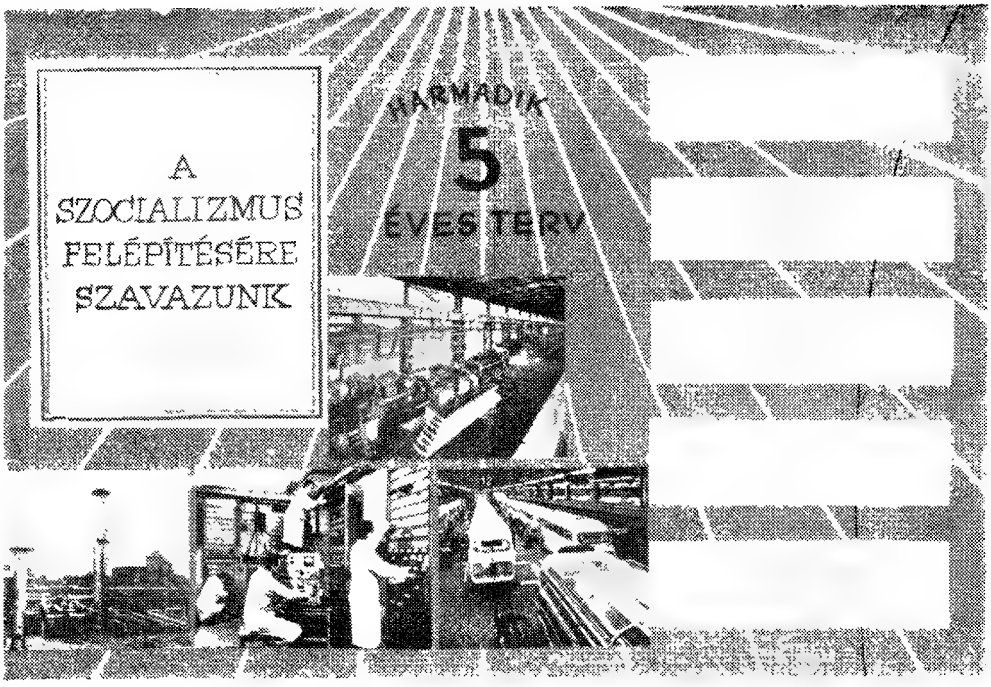

8. sz. tabló

Szövege:

- *A nemzeti jövedelem 1966–1970-ben 19–21 százalékkal növekszik. Ennek 76–78 százalékát fogyasztásra, 22–24 százalékát felhalmozásra fordítjuk.*
- *A tervidőszakban 250–260 milliárd forintot fordítunk beruházásokra.*
- *A szocialista ipar termelését öt év alatt 32–36 százalékkal növeljük.*
- *A mezőgazdaságban 13–15 százalékkal emeljük a termelést.*
- *Az életszínvonal emelését szolgálja a reálbérek 9–10 százalékos, a reáljövedelem 14–16 százalékos emelkedése.*

9. sz. tabló

Szövege:

„Népünk szocialista összefogását az utóbbi években is jól szolgálta pártunk belpolitikája, mely hirdeti és megvalósítja a dolgozó osztályok szövetségét, a kommunisták és pártonkívüliek összefogását és együttműködését, államunk, társadalmunk szocialista jellegét és demokratizmusának erősítését, fejlesztését."

(Az MSZMP IX. Kongresszusának beszámolójából.)

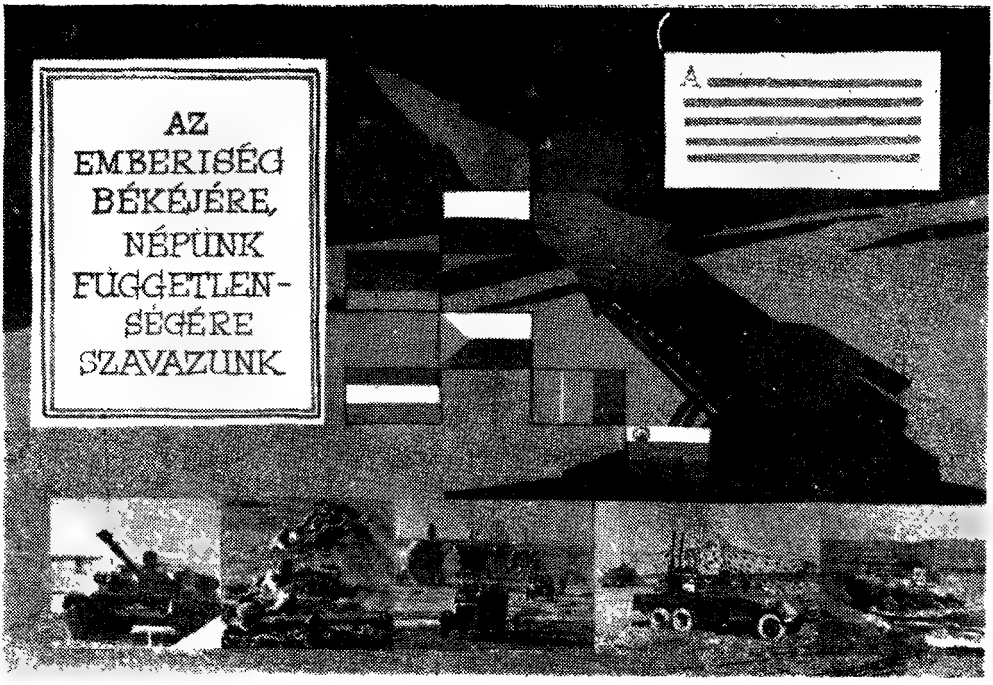

10. sz. tabló

Szövege:

A szocialista országok magas szinvonalú honvédelmi képessége és készenléte, a Varsói Szerződés szervezetének katonai ereje: a szocialista világ sérthetetlenségének és az emberiség békéjének legtőbb biztositéka.

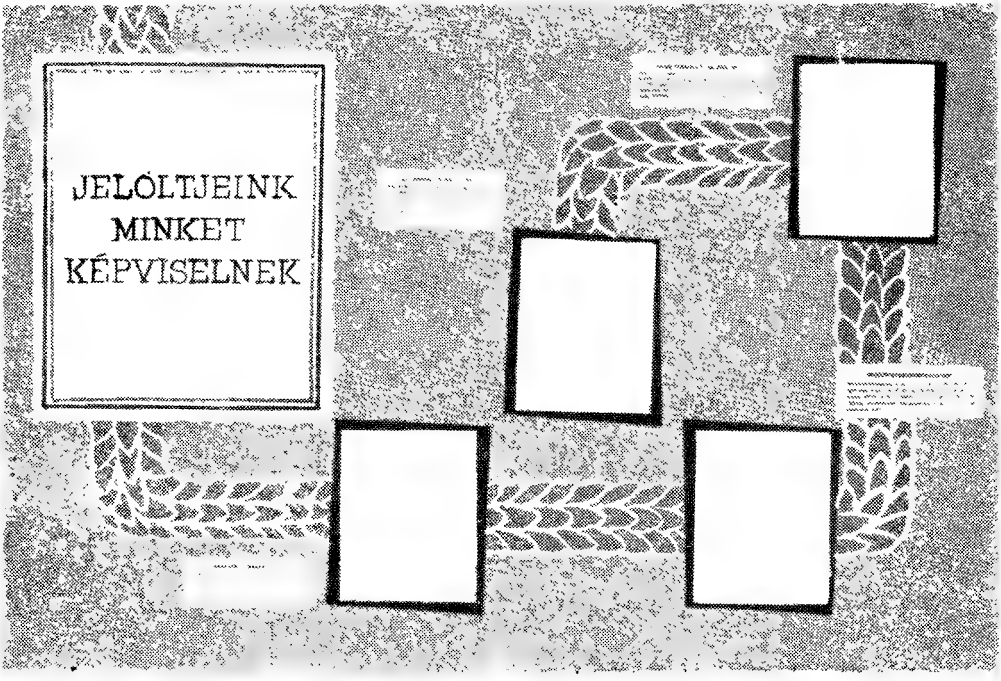
JELÖLTJEINK
MINKET
KÉPVISELNEK

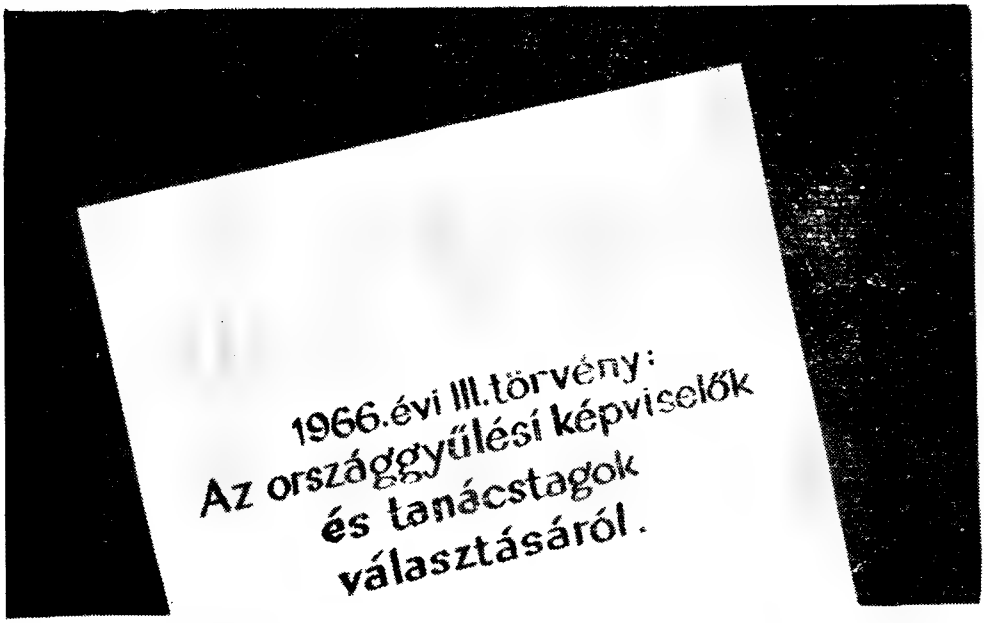

2.§ (1.) VÁLASZTÓJOGA VAN
MINDEN NAGYKORÚ
MAGYAR ÁLLAMPOLGÁRNAK

A HAZAFIAS NÉ...IN
JELÖLTJEI

A
SZAVAZÓK
KÉPVISELŐI

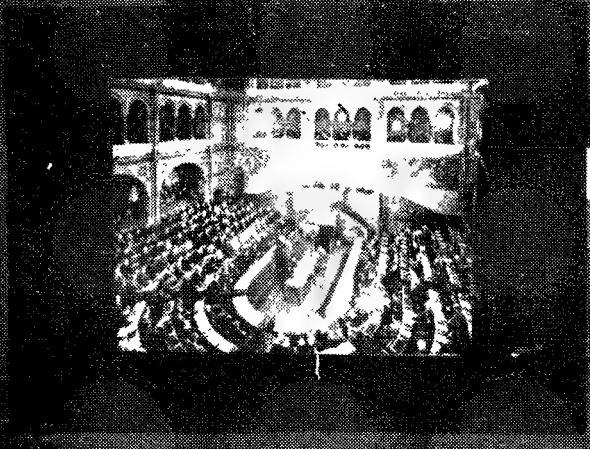

KIVONAT:

1966. évi III. törvény az országgyűlési képviselők és a tanácstagok választásáról

2.§ (4) ORSZÁGGYŰLÉSI KÉPVISELŐVÉ, ILLETŐLEG TANÁCSTAGGÁ MINDENKI MEGVÁLASZTHATÓ, AKINEK VÁLASZTÓJOGA VAN.

VII
VIII
SZAVAZATOD
A
IX
KONGRESSZUS
HATÁROZATAINAK
MEGVALÓSÍTÁSÁT
SEGÍTI

SZAVAZATOD
A
5 HARMADIK
ÉVES TERV
MEGVALÓSÍTÁSÁT
SEGÍTI

Irodalomjegyzék

A jegyzék segítséget szeretne nyújtani a politikai munkásoknak, a választás politikai tömegmunkájának eredményesebbé tételéhez, továbbá lehetőséget kínál a könyvtárosoknak ahhoz, hogy kiállítást, irodalmi ismertetőket, ankétokat stb. szervezzenek a választások előkészítése során.

I. ILYEN VOLT AZ URAK MAGYARORSZÁGA

Tanulmányok, dokumentumok

CSIZMADIA Andor: A Magyar választási rendszer 1848–1849-ben. (Az első népképviseleti választások.) Bp. 1963. Közgazdasági és Jogi Kiadó, 366 l.

DOKUMENTUMOK a magyar forradalmi munkásmozgalom történetéből. 3. köt. 1935–45. Bp. 1946. Kossuth Kiadó, 808 l.

DOLMÁNYOS István: A magyar parlamenti ellenzék történetéből. (1901–1904) Bp. 1963. Akadémia Kiadó, 435 l. 4. t.

(GÁBOR Imréné Orbán Ilona): Küzdtünk híven a forradalomért. Képes röplap az illegalitás idejéből. Bp. 1961. Kossuth Kiadó.

HORVÁTH József – Nemes János – Pintér István – Szabó László: Régi jó világ. A Horthy korszak nagy panamáiról. Bp. 1959. Kossuth Kiadó, 272 l.

KISS Dezső: Parasztsors – parasztgond. 1919–1944. Az előszót írta Erdei Ferenc. Bp. 1960. 295 l. 8 t. (A Magyar Történeti Társulat és a Hazafias Népfront könyvtára 1–2.)

KŐVÁGÓ László – Pintér István: Munkássors – munkásgond. 1914–1944. (Dokumentumok.) Bp. 1962. Egyetemi Nyomda 352 l. 8 t. (A Magyar Történelmi Társulat és a Hazafias Népfront könyvtára 5.)

KŐVÁGÓ László: „Szíveskedjék bizalmasan kezelni." Munkások a Horthy-rendszerben. Bp. 1961. Kossuth Kiadó, 93 l.

TANULMÁNYOK a Horthy korszak államáról és jogáról. Bp. 1958. Közgazdasági és Jogi Kiadó, 219 l.

Szépirodalom, szociográfia

DARVAS József: Végig a magyar szaharán. Rajzok, cikkek, tanulmányok. Bp. 1961. Szépirodalmi Kiadó, 444 l.

DARVAS József: Fekete kenyér. – Vízkereszttől szilveszterig. – Máról holnapra. (Regények.) Bp. 1966. Szépirodalmi Kiadó, 612 l.

MIKSZÁTH Kálmán: Két választás Magyarországon. Bp. 1960. Szépirodalmi Kiadó, 1–2. köt. (Olcsó Könyvtár, 1960. 25–26.)

MIKSZÁTH Kálmán: A tisztelt Házból. Politikai karcolatok. Bp. 1958. Szépirodalmi Kiadó, 627 l.

MIKSZÁTH Kálmán: Új Zrínyiász. Regény. Bp. 1963. Szépirodalmi Kiadó, 246 l.

MÓRICZ Zsigmond: Riportok. 1920–1929. Bp. 1958. Szépirodalmi Kiadó, 606 l.

MÓRICZ Zsigmond: Rokonok. Regény. Bp. 1966. Szépirodalmi Kiadó, 367 l. (Kincses Könyvek. Szépirodalmi sorozat.)

VASSZÍNŰ égbolt alatt. Városszociográfiák. 1945 előtt. (1932–1943). Bp. 1961. Magvető, 402.

Társadalmi-politikai életünk

APRÓ Antal: A szocialista országok gazdasági együttműködésének időszerű kérdései. Bp. 1964. Kossuth Kiadó, 111 l., 6 t.

BAKTAI FERENC – Tatai Zoltán: Megvalósult tervek. A második ötéves terv nagy létesítményei. Bp. 1965. Kossuth Kiadó, 153 l. 1 t.

BEÉR János: A helyi tanácsok kialakulása és fejlődése Magyarországon, 1945–1960. Bp. 1962. Közgazdasági és Jogi Kiadó, 646 l.

DOBI István: Vallomás és történelem. (Önéletrajz.) Bp. 1962. Kossuth Kiadó, I. köt. 474 l., II. köt. 448 l.

EGRY Margit – Wellisch Judit: Az országház. Bp. 1957. Képzőművészeti Alap, 70 l.

1945–1965. Bp. 1965. Statisztikai Kiadó, 74 l.

(FÖLDES István – Nemes János) Két évtized. Tények és adatok a szocialista Magyarország húszéves fejlődéséről. Bp. 1965. Kossuth Kiadó, 181 l.

HALÁSZ József: Burzsoá hatalom – néphatalom. Bp. 1958. Kossuth Kiadó, 126 l.

„A HARCBAN nem szabad megállni." A magyar munkásmozgalom képekben. 1848–1962. Bp. 1962. Kossuth Kiadó, 302 l.

HÚSZ év. Tanulmányok a szocialista Magyarország történetéből. Bp. 1964. Kossuth Kiadó, 483 l.

KÁLLAI Gyula: A szocializmus és kultúra. (Cikkek, beszédek.) Bp. 1962. Gondolat. 412 l.

A KOSSUTH-hídtól az Erzsébet-hídig. 1945–1965. Bp. 1965. 79 l. Boríték cím: A felszabadult főváros húsz éve.

A MAGYAR film húsz éve. 1945–1965. Bp. 1965. Magvető, 235 l.

A MAGYARORSZÁGI felszabadító hadművelet. 1944–1945. Bp. 1964. Zrínyi Kiadó, 140 l.

A MAGYAR Szocialista Munkáspárt határozatai és dokumentumai. 1956–1962. Bp. 1964. Kossuth Kiadó, 621 l.

A MAGYAR Szocialista Munkáspárt VIII. Kongresszusának jegyzőkönyve. 1962. november 20–24. Bp. 1963. Kossuth Kiadó, 530 l.

MUCS Sándor: A magyar néphadsereg megszervezése és fejlődése. (1945–1948) Bp. 1963. Zrínyi Kiadó, 203 l.

A MUNKÁSOSZTÁLY az újjáépítésért. Dokumentumok. Bp. 1960. Kossuth Kiadó, 224 l.

PÁRTDOKUMENTUMOK az ideológiai és a kulturális munkáról (1958–1961) Bp. 1962. Kossuth Kiadó, 274 l.

SÁGVÁRI Ágnes: Tömegmozgalom és politikai küzdelmek Budapesten. 1945–1947. Bp. 1964. Kossuth Kiadó, 327 l.

TUDOMÁNYOS Békekonferencia Magyarországon. 1962. jún. 20. Bp. 1963. Országos Béketanács, 108 l.

VAJDA Imre: A szocialista külkereskedelem. A KGST és a szocialista nemzetközi munkamegosztás. Bp. 1963. Közgazdasági és Jogi Kiadó, 414 l.

Szépirodalom

DARVAS József: Részeg eső. Regény. Bp. 1963. Szépirodalmi Kiadó, 388 l.

ILLÉS Endre: Megnőtt élet. Húsz év magyar elbeszéléseiből. Bp. 1965. Szépirodalmi Kiadó, 1146 l.

ILLÉS Lajos: Tavasz Magyarországon. Húsz év magyar verseiből. Bp. 1965. Szépirodalmi Kiadó, 630 l.

MÜNNICH Ferenc: Viharos út. Visszaemlékezés. Bp. 1966. Szépirodalmi Kiadó, 180 l.

NÓGRÁDI Sándor: Új történet kezdődött. Visszaemlékezés. Bp. 1966. Kossuth Kiadó, 238 l.

SÁNTA Ferenc: Húsz óra. Regény. Bp. 1963. Szépirodalmi Kiadó, 270 l.

VERESS Péter: Az ország útján. Önéletírás. Bp. 1965. Szépirodalmi Kiadó, 240 l.

III. TOVÁBB A LENINI ÚTON
(1963–1967)

Társadalmi-politikai életünk

BISZKU Béla: A párt feladatai a VIII. kongresszus határozatainak végrehajtásában. Bp. 1963. Kossuth Kiadó, 29 l.

BÚZA Márton: A munkásosztály vezető szerepének néhány kérdése. Bp. 1966. Kossuth Kiadó, 225 l.

AZ EMBERI társadalom fejlődésének kérdései. Bp. 1963. Zrínyi Kiadó, 90 l. A borítékon: Felépítjük a fejlett szocialista társadalmat!

A VI. MAGYAR Békekongresszus a békés egymás mellett élésért és a leszerelésért. 1963. jún. 15–16. Bp. Országos Béketanács, 158 l.

A HAZAFIAS Népfront III. Kongresszusa. 1964. márc. 19–20. Bp. (1964), Egyetemi Nyomda, 163 l.

ILKU Pál: Oktatásügyünk továbbfejlesztéséről. Bp. 1964. Kossuth Kiadó, 44 l. (Az MSZMP KB Politikai Akadémiája.)

AZ IRODALOM és a művészetek hivatása társadalmunkban. Az MSZMP Kulturális Elméleti Munkaközösségének tanulmánya. Bp. 1966. Kossuth Kiadó, 54 l.

KÁDÁR János: A szocializmus teljes győzelméért. (Beszédek, cikkek.) Bp. 1962. Kossuth Kiadó, 388 l.

KÁDÁR János: Tovább a lenini úton! (Beszédek.) Bp. 1964. Kossuth Kiadó, 358 l.

KÁLLAI Gyula: A polgári nemzettől a szocialista nemzetig. Bp. 1965. Kossuth Kiadó, 39 l. (Az MSZMP KB Politikai Akadémiája).

A KOMMUNISTA Párt szövetségi politikája. 1936–1962. Bp. 1966. Kossuth Kiadó, 316 l.

KOMOCSIN Zoltán: Nemzeti érdek és nemzetköziség. Bp. 1966. Kossuth Kiadó, 29 l. (A MSZMP KB Politikai Akadémiája).

MAGYAR városok. Bp. 1966. Közgazdasági és Jogi Kiadó, 750 l. 1 t.

MAGYARORSZÁG 1965. (Fotoalbum.) Bp. 1965. Kossuth Kiadó.

MAGYARORSZÁG. Útikönyv. Bp. 1966. Panoráma, 692 l. 58 tábla, 47 térkép.

AZ MSZMP IX. Kongresszusa. 1966. nov. 28 – dec. 3. Bp. 1966. Kossuth Kiadó, 155 l.

AZ MSZMP Központi Bizottságának irányelvei időszerű ideológiai feladatokról. Az MSZMP néhány időszerű ideológiai feladata. A KB irányelvei. Szirmai István előadói beszéde a KB 1965. márc. 11-i ülésén. Bp. 1965. Kossuth Kiadó, 63 l.

NÉPHADSEREGÜNK. (Fotoalbum.) Bp. 1965. Zrínyi Kiadó.

NYERS Rezső: A haladás, a béke, a szocializmus kongresszusa. = Társadalmi Szemle, 1966. 12. sz. 2–12 l.

SZIRMAI István: A kommunista eszmék győzelméért. (Előadások és cikkek.) Bp. 1963. Kossuth Kiadó, 260 l.

TANULMÁNYOK a mai faluról. Bp. 1964. Kossuth Kiadó, 252 l. 1 térk.

Gazdasági életünk

ÁDÁM László: Miből élünk? A nemzeti jövedelem termeléséről és felosztásáról. Bp. 1965. Kossuth Kiadó, 124 l.

AJTAI Miklós: Az 1965. évi népgazdasági terv fő kérdései. Bp. 1965. Kossuth Kiadó, 29 l. (Az MSZMP KB Politikai Akadémiája.)

APRÓ Antal: A szocialista országok gazdasági együttműködéséért. (Cikkek, előadások.) Bp. 1964. Kossuth Kiadó, 303 l.

CSIZMADIA Ernőné: A megoldás útja a termelőszövetkezeti nyugdíjazásban. Bp. 1966. Közgazdasági és Jogi Kiadó, 216 l.

DR. DIMÉNY Imre: A mezőgazdaság fejlesztésének főbb elvei a harmadik ötéves tervben. = Társadalmi Szemle, 1966. 9. sz. 27–37. l.

FEHÉR Lajos: A szocialista mezőgazdaságért. (Cikkek, előadások.) Bp. 1963. Kossuth Kiadó, 293 l.

FEHÉR Lajos: A mezőgazdaság fejlesztésének fő irányai. Bp. 1966. Kossuth Kiadó, 61 l. (Az MSZMP KB Politikai Akadémiája.)

FOCK Jenő: Gazdaságpolitika – gazdasági mechanizmus. = Társadalmi Szemle, 1966. 10. sz. 3–18. l.

FOCK Jenő: A magyar népgazdaság a szocializmus építésének útján. Bp. 1963. Kossuth Kiadó, 278 l.

FRISS István: Terv és piac. = Társadalmi Szemle, 1966. 11. sz. 10–16. l.

A GAZDASÁGI irányítás átfogó reformja. Az MSZMP KB ülése (1965. november 18–20.) Bp. 1965. Kossuth Kiadó, 39 l.

A GAZDASÁGI mechanizmus reformja. Az MSZMP KB 1966. május 25–27-i ülésének anyaga. Bp. 1966. Kossuth Kiadó, 78 l.

A HARMADIK ötéves terv. Az Országgyűlés 1966. június 23–25-i ülésszakának anyagából. Bp. 1966. Kossuth Kiadó, 79 l.

HARMADIK ötéves tervünk. 1966–70. Bp. 1966. Kossuth Kiadó, 12. t.

KÁDÁR János és Nyers Rezső elvtárs felszólalása a gazdaságirányítás reformját előkészítő bizottság záróértekezletén. = Társadalmi Szemle, 1966. 7–8. sz. 17–28 l.

KAHULICS István: Az iparátszervezés tapasztalatai. Bp. 1966. Kossuth Kiadó, 128 l., illusztr. (Gazdasági életünk kiskönyvtára.)

(KESERŰ Jánosné): A fogyasztói árak rendezéséről. Bp. 1966. Kossuth Kiadó, 21 l. (Tények és érvek. 1966. 3.)

LAKOS Sándor: A gazdasági mechanizmus reformjának egyes kérdései. Bp. 1966. Kossuth Kiadó, 87 l.

MAI Magyarország 1965. Bp. 1966. Pannónia, 210 l. 1 térk.

DR. MOLNÁR Imre: A termelőszövetkezetek szövetségeiről. = Társadalmi Szemle, 1966. 10. sz. 19–32 l.

A NEMZETI jövedelem és a lakosság életkörülményei a második ötéves terv időszakában. Bp. 1966. Központi Statisztikai Hivatal. (Statisztikai időszaki közlemények 87.)

NÉMET Károly: A szocialista mezőgazdaság fejlesztésének feladatai. Bp. 1964. Kossuth Kiadó, 55 l. (Az MSZMP KB Politikai Akadémiája.)

A NÉPGAZDASÁG fejlesztésének harmadik ötéves terve. Bp. 1966. Kossuth Kiadó, 290 l.

A NÉPKÖZTÁRSASÁG Elnöki Tanácsának 1966. évi 30. számú törvényerejű rendelete a mezőgazdasági termelőszövetkezetek tagjainak kötelező kölcsönös nyugdíjbiztosításáról. = Magyar Közlöny, 1966. 80. sz.

STARK Antal: A magyar ipar. Bp. 1966. Kossuth Kiadó, 253 l.

DR. TAR Imre: A földtulajdon továbbfejlesztésének útján. = Társadalmi Szemle. 1967. 1. sz. 25–31. l.

A szocialista demokrácia

A MAGYAR Népköztársaság alkotmánya. Bp. 1965. Közgazdasági és Jogi Kiadó, 46 l.

1966. évi III. törvény az országgyűlési képviselők és a tanácstagok választásáról. = Magyar Közlöny 1966. 71. szám.

APRÓ Antal: A tanácsok szerepe népidemokratikus rendszerünkben. Bp. 1959. Kossuth Kiadó, 47 l.

BIHARI Ottó – Szamel Lajos: A Tanácstörvény. Bp. 1961. Közgazdasági és Jogi Kiadó, 219 l.

DALLOS Ferenc: A tanácsok a szocialista demokrácia szervei. Bp. 1964. Kossuth Kiadó, 358 l.

KÁLLAI Gyula: Az állam és a szocialista demokrácia fejlődésének egyes kérdései. Bp. 1963. Kossuth Kiadó, 38 l. (Az MSZMP KB Politikai Akadémiája.)

KISS Artur: A szocialista állam és kritikusai. Adalékok a szocialista állam egyes aktuális kérdéseihez. Bp. 1966. Kossuth Kiadó, 269 l.

SZABÓ Imre: Demokrácia és felelősség. = Társadalmi Szemle, 1966. 1. sz. 20–29. l.

SZAMEL Lajos: Az államigazgatás társadalmasításáról. Bp. 1965. Tankönyv Kiadó, 34 l.

VÉSZI Béla: A szocialista államiság fejlődése a kommunizmus építésének időszakában. Bp. 1962. Kossuth Kiadó, 38 l.

Szépirodalom

BARANYI Ferenc: Hazatérés. Versek. Bp. 1964. Magvető, 69 l.

CSEPELI SZABÓ Béla: A föld fia. Versek. Bp. 1960. Magvető, 91 l.

GALAMBOS Lajos: Dülőutakon. Karcolatok, elbeszélések. Bp. 1959. Kossuth Kiadó, 161 l.

GALGÓCZI Erzsébet: Öt lépcső felfelé. Elbeszélések. Bp. 1965. Szépirodalmi Kiadó, 325 l.

ILLÉS Lajos: Tiszta szigorúság. Fiatal költők antológiája. Bp. 1963. Magvető, 477 l.

KÖRKÉP. Huszonnégy mai novella. Bp. 1966. Magvető, 516 l.

RUFFY Péter: Egy napom. Karcolatok. Bp. 1961. Szépirodalmi Kiadó, 151 l.

SÁSDI Sándor: Városszélen. Regény. Bp. 1966. Szépirodalmi Kiadó, 438 l.

SÓS Zoltán: Napébresztő. Versek. Bp. 1963. Magvető, 102 l.

Tizenketten. Katonai elbeszélők antológiája. Bp. 1962. Zrínyi Kiadó, 213 l.

Tűztánc. Fiatal költők antológiája. Bp. 1958. Magvető, 343 l.

VÁCI Mihály: Mindenütt otthon. Versek. Bp. 1961. Szépirodalmi Kiadó, 151 l.

Filmbibliográfia

A választásokat előkészítő politikai munkában a film vizuális élményt nyújtó hatása jelentékenyen hozzájárulhat a katonafiatalok tárgyi ismereteinek és érzelmi világának gazdagításához.

A filmek hatásosságát fokozhatja a filmélmény megfelelő feldolgozása. Erre két módszert javaslunk, amelyek alkalmazása elsősorban a résztvevők számától függ.

Nagyobb számú résztvevő esetén a *vetítés előtt* tartott rövid *bevezető előadásban* ajánlatos utalni a filmben ábrázolt kor politikai összefüggéseire, a társadalmi erők mozgására, de anélkül, hogy ez esetleg a cselekmény előzetes ismertetésével a film élvezetét megrontaná.

A vetítés után tartott *beszélgetésben* kisebb csoportok előtt, az alegység KISZ Klubokban már a film részleteire, a valósághoz való viszonyára, művészi kifejezésének módjára, azaz a film mondanivalójára hívjuk fel a figyelmet.

A feldolgozás utóbbi formája jóval hatásosabb, mert ott a résztvevők véleményének formálása a beszélgetés által jobban irányítható.

A legcélravezetőbb a két módszer együttes alkalmazása, ezzel növeljük a hatásfokot.

Az anyagot három nagy téma köré csoportosítottuk:

I. A MÚLT
II. A MI VILÁGUNK
III. AZ EMBERIBB ÉLETET TEREMTŐ BÉKE VÉDELME

Az összeállítás nagy részében játékfilmek szerepelnek, ezt követik témakörönként a rövidfilmek és a diafilmek. A kiadvány végén található néhány, rövidfilmekből összeállított sorozat, amely egyúttal javaslat.

A műsorszerkesztés megkönnyítése céljából a rövidfilmeknél a vetítési időt, a diafilmeknél a képek számát is megadtuk.

*A felsorolt filmek a MOKÉP kirendeltségeknél, illetve a *-gal jelöltek az MN. Filmkölcsönző és Kulturális anyagraktárnál, a **-gal jelöltek pedig a magasabb egységek filmbázisainál rendelhetők meg. A diafilmeket az MNKK Módszertani Osztálya megjelenésük sorrendjében megküldte a csapatoknak, intézeteknek stb.*

I. A MÚLT

Az idesorolt művek a II. világháborútól a felszabadulásig terjedő időszakot ábrázolják. Természetesen más módon közeledik a valósághoz egy játékfilm és egy dokumentumfilm, de a kiválasztott filmek mindegyike egyforma hűséggel vall erről a korról. A Tanácsköztársaság napjai, az azt követő sötét korszak, a dolgozó osztályok kiszolgáltatottsága, a haladó erők nehéz helyzete és harca, a fasizmus embertelensége elleni világméretű összefogás felidézése a mához vezető utat mutatja, ezért nem hiábavaló.

JÁTÉKFILMEK

ÁLMATLAN ÉVEK* Norm.
Magyar film. Rendezte Máriássy Félix

A csepeli munkások életét kíséri figyelemmel a film, az 1910-es évektől a II. világháború utolsó esztendejéig, miközben egy-egy epizóddal megvilágítja a sorsdöntő fordulatokat.

BALLADA A KATONÁRÓL* Norm. kesk.

Szovjet film. Rendezte: Csuhraj

Egy fiatal katona „hőssé" válását örökítette meg a rendező. A Nagy Honvédő Háború idején játszódó film az egyetemes humánumot hirdeti rendkívüli szeretettel megrajzolt főhősén keresztül.

DÉLTŐL HAJNALIG* Norm. kesk.

Magyar film. Rendezte: Rényi Tamás

A Tanácsköztársaság utolsó napjaiban játszódik a film, egy, a román frontszakaszon álló még ütőképes egységnél. Átállni, hősiesen elpusztulni, vagy megmenteni az embereket egy következő forradalom számára? A parancsnok az utóbbi mellett dönt és élete árán is véghez viszi elképzelését.

ÉLJEN A KÖZTÁRSASÁG Norm. kesk.

Csehszlovák film. Rendezte: Karel Kachyna

Hogyan látja egy kisfiú a frontátvonulást, a felszabadulás napjait? Ő csak érzi, de mi látjuk, hogy nem egyértelmű, ellentétektől terhes változás ez. Hogyan befolyásolják ezek az ellentétek ezt a tiszta kis embert?

ÉJSZAKÁRA HAJNAL Norm. kesk.

Fejezetek a felszabadulás történetéből.

Magyar film. Rendezte: Bokor Péter

Korabeli filmfelvételek, emlékezések útján elevenednek meg azok a napok, amelyek nagy változást hoztak a magyar nép életében.

A GYILKOS HALÁLA Norm. kesk.

Csehszlovák film. Rendezte: Jiri Sequens

Heidrichnek, a fasiszta birodalom prágai protektorának a meggyilkolására ad parancsot az emigráns csehszlovák kormány. Az akció sikerül, de a németek válasza borzalmas: Lidice lerombolása. A filmet az eredeti helyszínen forgatták.

HALÁLKANYAR* Norm. kesk.

Magyar film. Rendezte: Bokor Péter, Moldoványi János

A II. világháborúban idegen érdekekért a Donnál elpusztult magyar hadseregről szóló dokumentumfilm.

HANNIBÁL TANÁR ÚR* Norm.

Magyar film. Rendezte: Fábri Zoltán

Egy kisvárosi tanár tragédiája játszódik le előttünk a húszas években. Félelmetes képet kapunk a fasiszta demagógia keltette tömegindulatokról, a terrorisztikus szellem fagyasztó, kegyetlen atmoszférájáról.

HIDEG NAPOK* Norm. kesk.

Magyar film. Rendezte: Kovács András

Négy különböző múltú és jellemű ember van egy cellába zárva a vizsgálati fogság ideje alatt. Az ő élményeiken, visszaemlékezéseiken keresztül elevenedik meg az újvidéki mészárlás, ennek kapcsán bontakozik ki a felelősség kérdése rendkívüli drámai módon.

A HÍD* Norm. kesk.

Nyugatnémet film. Rendezte: Bernhard Wicki

A film hősei gyermekek, a fasiszta nevelés áldozatai. A háború utolsó napjaiban egy hidat védenek az amerikaiak ellen fanatikus hősiességgel. Értelmetlen haláluk a német militarista szellemet vádolja.

A KATONA APJA Norm. kesk.

Szovjet film. Rendezte: Rozo Csheidze

Egy eldugott kaukázusi faluból elindul egy öreg paraszt sebesült fiát megkeresni, s miközben keresi, végig harcolja egész Európát.

KÉT FÉLIDŐ A POKOLBAN* Norm. kesk.

Magyar film. Rendezte: Fábri Zoltán

Egy fasiszta fogolytáborban lejátszódó labdarúgó mérkőzésen törnek felszínre azok az izzó ellentétek, amelyek a fasiszták és a deportált magyar politikai foglyok között feszültek.

KÜLÖNÖS ISMERTETŐJEL Norm.

Magyar film. Rendezte: Várkonyi Zoltán

Schönhercz Zoltán élete és példája ihlette az alkotókat. E művük emléket állít a párt ismert és névtelen harcosainak, akik a boldogabb jövőért minden áldozatot vállalnak.

AZ ÖTÖDIK LOVAS A FÉLELEM
Norm. kesk.
Csehszlovák film. Rendezte: Zbynek Brynyh

1941-ben Prága zsidónegyedébe vezet el, és a fasiszta terrort eleveníti fel. Az embereken az állandó rettegés súlya. Még így is összefognak egy ház lakói egy sebesült ellenálló megmentésére.

TALPALATNYI FÖLD* Norm. kesk.
Magyar film. Rendezte: Bán Frigyes

A felszabadulás előtti parasztság életét ábrázolja ez a már klasszikusnak számító alkotás.

A TIZEDES, MEG A TÖBBIEK*
Norm. kesk.
Magyar film. Rendezte: Keleti Márton

Felszabadulásunk néhány mozzanatát a film rendezője humoros, szatirikus formában dolgozta fel.

VASVIRÁG Norm.
Magyar Film. Rendezte: Herskó János

A munkanélküliség éveit és két, boldogabb élet után vágyó fiatal szerelmét rajzolja meg a film.

RÖVIDFILMEK

BUDAPEST FELSZABADULÁSA**
Honvéd Filmstudió Norm. kesk. 11 perc.

A szovjet katonák 1944 telén elérték Budapestet és 1945 február 13-án fővárosunk felszabadult.

ELÁRULT ORSZÁG**
Honvéd Filmstudió Norm. kesk. 20 perc.

A Horthy fasizmus időszakát eleveníti fel a film korabeli híradófelvételek alapján.

ÉLŐ MÚLT*
Norm. kesk. 18 perc.
Magyar ismeretterjesztő film.

A filmben a magyar történelem katonai dokumentumai mellett a korabeli filmhíradók felvételei is megelevenednek.

EMLÉKEZZÜNK**
Honvéd Filmstudió. Norm. kesk. 20 perc.

Steinmetz kapitánynak, a Budapest határában hősi halált halt szovjet parlamenternek állít emléket.

1944. JÚNIUS 10. (ORADOUR)**
Francia film. Norm. kesk. 14 perc.

Egy francia kisközség, Oradour minden lakóját 1944. június 10-én lemészárolta egy SS különítmény. A film emlékeztet az ártatlanul elpusztultakra.

MEMENTO (A II. VILÁGHÁBORÚ TÖRTÉNETE)*
Honvéd Filmstudió Norm.

I. Európa leigázása
– 120 perc
II. Franciaország összeomlásától Sztálingrádig.
– 118 perc
III. A győzelem útján
– 120 perc
IV. A háború befejezése, a Nürnbergi per.
– 110 perc

AZ ORSZÁG HÁZA**
Magyar film. Norm. kesk. 14 perc.

Eredeti híradófelvételek tudósítják mai nézőinket az Országházban lezajlott történelmi eseményekről.

PRO MEMORIA**
Magyar film. Norm. 10 perc.

Az 1891 május elsejei orosházi földmunkás-tüntetés élő emlékezete.

AZ UTOLSÓ LEHELETIG**
Honvéd Filmstudió Norm. kesk. 18 perc.

Ságvári Endrének állít emléket a film,korát, életét, felelősséggel és izgalmakkal terhes munkásságát ismertetve.

VÖRÖSKATONÁK ELŐRE**
Honvéd Filmstudió. Norm. kesk. 24 perc.

Korabeli felvételek elevenítik meg a Magyar Tanácsköztársaság proletárhadseregének történetét.

DIAFILMEK

KÉT MAGYARORSZÁG 60 kép

A diafilm első részében a múltról láthatunk képeket, a másodikban – ennek ellentéteként – a szocialista építő munkát mutatja be.

RÉGEN ÉS MOST 60 kép

Milyen változás történt országunkban a szocializmus építése során? Milyen volt régen és milyen most a dolgozók élete? – erre kapunk választ.

Időben csak huszonegynéhány év, de a valóságban hatalmas távolság választ már el az előbbi témakörben tárgyalt korszaktól. A mi világunk ez, a szocializmust építő társadalom, eredményeivel és problémáival együtt, ahol minden józan gondolkodású embernek lelkiismereti kötelességévé vált a békés építés nagy munkája.

JÁTÉKFILMEK

ÁLMODOZÁSOK KORA
*(Felnőtt kamaszok)** Norm. kesk.
Magyar film. Rendezte: Szabó István

Fiatalemberek indulnak az életnek. Milyen akadályok, élmények, problémák érlelik felnőtté társadalmunkban a fiatal generációt. Ezt kutatja a film Éva és Jancsi egymáshoz, környezetükhöz és múltjukhoz való viszonyában.

FÜGEFALEVÉL* Norm. kesk.
Magyar film. Rendezte: Máriássy Félix

Egy „illetlen" szobor körül keveredő botrány ad módot a rendezőnek egy kisváros életének szatirikus ábrázolására. A film az utóbbi évek egyik legjobb szatírája.

HÚSZ ÓRA* Norm. kesk.
Magyar film. Rendezte: Fábri Zoltán

Sántha Ferenc regényéből készült a film. Egy falu társadalmi ellentéteit boncolgatja, többszólamú, árnyalt képet rajzol az elmúlt húsz évről.

IGY JOTTEM* Norm. kesk.
Magyar film. Rendezte: Jancsó Miklós

Egy fiú néhány hetét mondja el a film a felszabadulás után, kalandjait és barátságát egy szovjet kiskatonával. A magyar és szovjet nép történelmi jelentőségű barátságának alakulását kíséri figyelemmel.

ITTHON Norm. kesk.
Magyar dokumentumfilm. Rendezte: Mönich László

Színes körkép Magyarország húsz évéről, a nagy változásokról és szocializmust építő népünk eredményeiről.

KÖRHINTA* Norm.
Magyar film. Rendezte: Fábri Zoltán

„A föld, a földhöz házasodik" – szemlélet és két szerelmes új, bátor és emberibb kapcsolata csap össze az egyik legjobb magyar filmként számontartott KÖRHINTÁBAN. A szerelmesek győznek, mert a társadalmi tendenciák is mélyebb és igazabb emberi viszonyok felé mutatnak.

LEGENDA A VONATON Norm.
Magyar film. Rendezte: Rényi Tamás

A mai munkás életét jeleníti meg a film. A főhős vonaton utazó társainak történeteket mesél el: megelevenednek előttünk brigádjának munkás hétköznapjai, a munkával, nehézségekkel és humorral teli életük.

MI HÚSZÉVESEK* Norm.
Szovjet film. Rendezte: Marlen Hucijev

Annak a nemzedéknek a problémáját tárgyalja, amely már nem vehet részt sem a nagy forradalomban, sem a Honvédő Háborúban. Főhőse végül világosan átérzi azt a kötelességet, amely az apák nemzedékéről most a fiatalok vállára hárul a békés, hétköznapi munkában.

MINDEN KEZDET NEHÉZ* Norm. kesk.
RENDHAGYÓ MAGYAR FILM
Rendezte: Révész György

Sajátos, humoros hangú visszatekintés az elmúlt húsz évre.

PÁRBESZÉD I–II.* Norm.
Magyar film: Rendezte: Herskó János

A nagyigényű alkotás a felszabadulás óta eltelt húsz évet ábrázolja a történeti körülmények és a hősök lelkivilágában végbement változásokkal. Összegezni próbálja azokat a társadalmi törvényeket, amelyek kialakították mai életünket.

SIKÁTOR* Norm. kesk.
Magyar film. Rendezte: Rényi Tamás

Egy faluról Pestre került fiatalembernek és szerelmesének tragédiája, a fiúban belerögződött óvatosság, bizalmat-

lanság miatt. A film választ próbál keresni arra a kérdésre, honnan ered ez a bizalmatlanság, milyen konfliktust tud idézni a régi és új szemlélet összecsapása az emberben .

SZENTJÁNOS FEJEVÉTELE*
Norm. kesk.
Magyar Film. Rendezte: Novák Márk

Egy fiatal tanítónő kerül a tanyára. Elmaradottság, előítéletek üzik vissza a városba, de a becsület és munkájának szeretete mégis visszavonzza őt.

ZÖLDÁR* Norm. kesk.
Magyar film. Rendezte: Gaál István

Az 50-es években egyetemisták között játszódik a film. Egy tiszta emberségű parasztfiú élményein keresztül mutatja be ezt a korszakot.

RÖVIDFILMEK

EGYÜTT (KGST)**
Magyar film. Norm. kesk. 22 perc.

A szocialista országok gazdasági szervezetéről tájékoztat a film, az együttműködés napi és perspektivikus jelentőségéről.

FELÉPÜLT 1964-BEN
Magyar film. Norm. 16 perc.

Hazánk 1964-ben befejezett létesítményeit bemutató dokumentumfilm.

HÍD A DUNA FELETT*
Magyar film. Norm. kesk. 22 perc.

A felrobbantástól a felépítéséig kíséri figyelemmel az Erzsébet-hidat ez a dokumentumfilm.

HÚSZ ÉV A NÉP SZOLGÁLATÁBAN
BM. Filmstudió. Norm. kesk. 30 perc.

A BM. szerveinek két évtizedes, a nép államát védő működéséről tudósít.

HÚSZÉVESEK LETTEK*
Magyar film. Norm. kesk. 16 perc.

1945-ben született fiatalok mai életéről készült riportfilm.

KÉPEK NÉPHADSEREGÜNK ÉLETÉRŐL**
Honvéd Filmstudió. Norm. kesk. 18 perc.

A filmösszeállítás Néphadseregünk életének keresztmetszetét adja.

KONGRESSZUSI JELENTÉS
Magyar film. Norm. kesk. 13 perc.

Hazánk legutóbbi nagy politikai eseményéről, az MSZMP IX. kongresszusáról szóló film.

KÜLVÁROS**
Magyar film. Norm. kesk. 17 perc.

Az Üllői úti lakótelep új házait, a szocializmus beszédes dokumentumait mutatja be a film.

MAGYARORSZÁG MA**
Magyar film. Norm. kesk. 14 perc.

Líraj hangvételű rövidfilm a felszabadult Magyarország két évtizedes életéről.

TÖRTÉNELMI LECKE FIÚKNAK*
Magyar film. Norm. kesk. 20 perc.

Horthy kenderesi kastélyában új élet folyik. A felszabadulás előtti és utáni világ ellentéte elevenedik meg a filmen.

FELVIRRADT
Magyar dokumentumfilm. Norm. kesk. 28 perc.

A felszabadulás 20. évfordulójára készült film. Visszaemlékezik a szocializmus építésében megtett útra, befejezésül pedig az 1965. évi április 4-i katonai díszszemle elevenedik meg.

DIAFILMEK:

MI ÉPÍTETTÜK 60 kép

Húsz év alatt felépített jelentősebb ipari, mezőgazdasági, kulturális és szociális létesítményeinket mutatja be a film.

MI A SZOCIALIZMUS? 39 kép

Elősegíti a szocializmus megvalósítása elvi és gyakorlati kérdéseinek megértését.

MI A KOMMUNIZMUS? 66 kép

A kommunizmus építésének gyakorlati kérdéseivel foglalkozik. Bemutatja a Szovjetunió eddig elért eredményeit és utal a további feladatokra.

A SZOCIALIZMUS ÚTJÁN 60 kép

A felszabadulás óta hazánkban végbement társadalmi, gazdasági változásokat és a szocializmus építésének eredményeit mutatja be a film.

III. AZ EMBERIBB ÉLETET TEREMTŐ BÉKE VÉDELME

Nálunk most béke van, de a háborúra, az ellenforradalomra, vagy a most is működő sötét erőkre való emlékeztetés – figyelmeztetés!

JÁTÉKFILMEK

ARCNÉLKÜLI VÁROS* Norm.
Magyar film. Rendezte: Fejér Tamás

Az ellenforradalom lélekmérgezését, a karhatalmisták helytállását izgalmas bűnügyi történet keretében ábrázolja az alkotó.

ÉJFÉLI KALAND* Norm.
Bolgár film. Rendezte: Anton Marinovics

Bolgár határvidéken folyik a nyomozás. Az elhárító szerveknek két verziójuk van. Melyiknek alapján tudják elfogni a diverzánsokat? Erről szól ez az izgalmas film.

A HÉTKÖZNAPI FASIZMUS* Norm. kesk.
Szovjet dokumentumfilm.
Rendezte: Mihail Romm

Új nézőpontból mutatja be a fasizmust ez a mélységesen humánus dokumentumfilm. De nemcsak a fasizmusról szól, elítél minden bálványimádást, szót emel az emberi méltóságért és az emberi élettel szemben támasztott felelősségért.

ÍTÉLET NÜRNBERGBEN I–II* Norm. kesk.
Amerikai film. Rendezte: Stanley Kramer

A náci vérbírák peréből készült játékfilm mindvégig azt kutatja, hogyan váltak ezek az emberek a fasizmus kiszolgálóivá, s milyen szellemi, politikai és emberi áramlatok határozták meg az ítélethozatalt.

JOG ÉS ÖKÖL* Norm. kesk.
Lengyel film. Rendezte: Jerzy Hoffman és Edvard Skórevszki

A háború utáni konszolidáció nehéz hónapjairól szól a film. Főhősének csak nagy áldozatok árán sikerül a rábízott feladatokat elvégezni.

SZÍVFÁJDALMAM HIROSIMA Norm.
Japán film. Rendezte: Kimisaburo Yoshimura

Tizenhét évvel az atombomba robbanása után érkezik Hirosimába egy tokiói lapriporter, és úgy találja, hogy az emberek mindent elfelejtettek. De mégsem, egy gyönyörű asszony szomorú titokzatossága őrzi a múlt kísértetét.

TEGNAP* Norm. kesk.
Magyar film. Rendezte: Keleti Márton

Feszült légkörű film az ellenforradalomról, olyan emberek problémáiról, akik helytálltak a nehéz időkben.

VIRRAD* Norm. kesk.
Magyar film. Rendezte: Keleti Márton

A Tegnap történetét folytatja tovább, a pozitív erők kibontakozását ábrázolja, megörökítve a karhatalom kialakulását és helytállását.

RÖVIDFILMEK

AMERIKAI ÉGI KÉM
Szovjet film. Norm. kesk. 24 perc.

1960-ban a Szovjetunióban lelőtt U–2-es kémrepülőgép harcászati, technikai és kémfelszerelését ismerteti a film.

BARÁTSÁGOS IDEGEN**
BM. Filmstudió. Norm. kesk. 30 perc.

Az ellenséges ügynökök minden lehetőséget megragadnak, hogy értesüléseket szerezzenek. A film egy katona szerelmének történetén keresztül mutatja be az ügynökök tevékenységét, felhívja a figyelmet a veszélyre, óvatosságra int.

EGY KÖNNYCSEPP AZ ARCON**
Jugoszláv film. Norm. kesk. 11 perc.

A világháború szenvedéseire és a német militarizmus újjáéledésére figyelmeztet ez az agitatív erejű dokumentumfilm.

HARC A BELSŐ ELLENSÉG ELLEN**
BM. Filmstudió. Norm. kesk. 16 perc.

A film ismerteti a kémek, kártevők elleni küzdelmet és módszereit.

ILYEN EZ A HÁBORÚ**
Magyar film. Norm. kesk. 25 perc.

A Vietnamban járt magyar forgatócsoport beszámolója a nép igazságos harcáról.

LÁTHATATLAN HÁBORÚ**
Magyar film. Norm. kesk. 14 perc.

Kémek leleplezése modern eszközökkel. Erről szól az érdekes film.

LÉLEKKUFÁROK**
Honvéd Filmstudió. Norm. kesk. 22 perc.

A szocialista országok ellen folyó ideológiai aknamunka leleplezése.

Óvatosságra és éberségre figyelmeztet.

LIDICE FIGYELMEZTET**
Csehszlovák film. Norm. kesk. 15 perc.

A fasiszták által lerombolt bányásztelepülés helyén felépült mai Lidicét mutatja be a film emlékeztetőül.

SANZON*
Magyar film. Norm. kesk. 8 perc.

Marléne Dietrich világhírű dalára komponált, mélyen humánus, lírai hangvételű film a második világháború emlékeiről és a vietnami nép szenvedéseiről.

A SZERELMESEKÉ LEGYEN A SZEKFŰ
Szovjet film. Norm. 60 perc.

A lírai hangulatú film egy nyugati utazás emlékein keresztül a béke és a népek barátsága mellett tesz hitet.

VAN JÓ FEGYVERÜNK**
Honvéd Filmstudió. Norm. kesk. 18 perc.

Az 1965. évi Fegyveres Erők Napjára készített film bemutatja Néphadseregünk modern harceszközeit.

VARIÁCIÓK EGY TÉMÁRA*
Magyar film. Norm. kesk. 11 perc.

Hogyan él tovább a háború a hétköznapi élet gesztusaiban: ezt dolgozta fel a rendező rendkívül szuggesztív módon. Egyben arra is figyelmeztet, hogy milyen veszélyes közönyösen elmenni az imperialisták háborús készülődése mellett.

A VIETNAMI NÉP ÉLET-HALÁL HARCA
Vietnami film. Norm. kesk. 28 perc.

Egy nép igazságos harcáról készült dokumentumfilm. Magukról vallanak a vietnamiak, vágyaikról, harcukról.

VELETEK VAGYUNK
Magyar film. Norm. kesk. 8 perc.

A magyar nép szolidaritást vállal a harcoló vietnami néppel. Híradófelvételek mutatják be az amerikaiak szennyes háborúját.

VÁDBESZÉD*
Magyar film. Norm. kesk. 10 perc.

A Nürnbergi perre emlékeztetve ítéli el a film az amerikaiak vietnami háborús bűneit.

A VLTAVA HADMŰVELET**
Magyar film. Norm. kesk. 10 perc.

Filmbeszámoló a Varsói Szerződés tagállamainak 1966 őszén tartott közös hadgyakorlatáról.

ZARÁNDOKÚT 65*
Magyar film. Norm. kesk. 18 perc.

A mauthauseni koncentrációs tábor volt foglyainak utazása szenvedéseik színhelyére.

DIAFILMEK

A HAZA SZOLGÁLATÁBAN I–II. 100 kép

A film bemutatja a fegyveres testületek felelősségteljes szolgálatát, és bizonyítja, hogy csak együtt lehet megbízhatóan őrködni népünk szocialista rendje felett.

HAZÁMAT SZOLGÁLOM 74 kép

A film, a hadseregbe bevonult fiatalokat, a katonaélet szépségét, romantikáját és nehézségeit mutatja be.

LÉGY ÉBER 55 kép

Az ellenséges hírszerzők tevékenységét, módszereit mutatja be a film, és az esküben vállalt kötelességünkre hívja fel a figyelmet.

AZ IMPERIALIZMUS KÉT ARCA
69 kép

A népi kapitalizmus és a valóság. Kizsákmányolók és kizsákmányoltak helyzetéről, jogról és jogtalanságról mutat be képeket.

IMPERIALISTA KATONAI CSOPORTOSULÁSOK 65 kép

A dia az USA vezette főbb imperialista katonai csoportosulásokat mutatja be. Leleplezi agresszív jellegüket és veszélyességüket a világ békéjére.

VILÁGURALMI TERVEK – VADNYUGATI MÓDSZEREK 73 kép

Az USA, a világreakció fő támasza, a szabadságszerető és függetlenségükért harcoló népek ellensége. Világuralmi terveit drasztikus módszerekkel igyekszik megvalósítani.

I.

1. Pró memória	10 perc
2. Vöröskatonák előre	24 perc
3. Az utolsó lehelletig	18 perc
4. Kongresszusi jelentés	13 perc
Összesen:	65 perc

II.

1. Elárult ország	20 perc
2. Történelmi lecke fiúknak	20 perc
3. Magyarország ma	14 perc
Összesen:	54 perc

III.

1. Budapest felszabadulása	11 perc
2. Híd a Duna felett	22 perc
3. Külváros	17 perc
Összesen:	50 perc

IV.

1. 1944. június 10 (Oradour)	14 perc
2. Egy könnycsepp az arcon	11 perc
3. Zarándok út 65	18 perc
4. Sanzon	8 perc
Összesen:	51 perc

V.

1. A Vietnami nép élethalál harca	28 perc
2. Ilyen ez a háború	25 perc
3. Veletek vagyunk	8 perc
4. Sanzon	8 perc
Összesen:	69 perc

TARTALOM

Váci Mihály: Szabadság!
Tégy gazdaggá minket! 5

Kivonat: 1966. évi III. törvény az országgyűlési képviselők és a tanácstagok választásáról 7

A szocialista demokratizmusról – választásokról (Beszélgetésvázlat) 13

Választási számvetés (Vázlat a csoportos beszélgetésekhez) 21

Szabadság és jog (Klubest forgatókönyv) 26

Jelenünkre és jövőnkre szavazunk (Kiállítási forgatókönyv és plakát tervek) 41

Irodalomjegyzék 57

Filmbibliográfia 62